

**PARÁDI József**  
**Csendőrségtörténeti témájú tanulmányok**  
**a Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis) HU-ISSN 1216-6774 periodikában**

A *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1216-6774 periodika kiadója a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. E társadalmi szervezet magyar nyelvterületen az egyetlen intézmény, amely a magyar rendvédelem-történet tudományos igényű művelését és a feltárt eredmények közkinccsé tételét hivatásának tekinti. Ennek érdekében két periodikát tart fenn és több tudományos konferenciasorozatot szervez.

A *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1216-6774 periodikában a magyar rendvédelem-történet témakörébe tartozó és a tudományos közlés igényeivel harmonizáló tanulmányok jelennek meg. A periodika első száma 1991-ben került kiadásra. A magyar nemzeti könyvtár — amely Országos Széchényi Könyvtár elnevezéssel működik és a világ legnagyobb hungarológiai gyűjteményével rendelkezik — a periodika digitalizált számaint 2012-től megjelenteti az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK), Elektronikus Dokumentum Központja (EDK), Elektronikus Periodika Adatbázis és Archívumának (EPA) honlapján:

<http://www.epa.oszk.hu>

Emellett a periodika számai megtalálhatók a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság honlapján is:

<http://www.szbmrnt.atw.hu>

A számok hagyományos papír alapon is megjelennek, amelyek megtalálhatók a hungarológiai gyűjtőkörű Országos Széchényi Könyvtárban is.

A *Rendvédelem-történeti Füzetek*-ben a magyar rendvédelem-történet kutatási eredményeit publikáló 1991 és 2013 között megjelent első 34 számban 111 szerző 409 tanulmányt jelentetett meg. A 111 szerző közül 39 fő összesen 83 csendőrség-történeti témájú tanulmányt tett közzé, azaz a periodikában publikált tanulmányok 20,29 %-át. A csendőrség-történeti témájú feltárásokat végzők ugyanis nem csupán testület-történeti kutatásokat valósítanak meg. Általában egy-egy időszakot, vagy rendvédelem-történeti témakört komplexen művelnek, ebből fakadóan pedig valamennyi érintett szakterületen létrehozott kutatási eredményeiket közzé teszik.

A szerzők és a szerkesztők egyaránt fontosnak tartják, hogy a Magyar Királyi Csendőrség 65 éves fennállása történetének a vizsgálata ne a korabeli magyar rendvédelem egészétől elszakítva valósuljon meg. A Magyar Királyi Csendőrség ugyanis nem politikai rendőrség típusú szervezet volt, hanem a vidék rendvédelme alkotta a hivatását, alapfeladatát a köztörvényes bűncselekmények megelőzése és felderítése képezte. Sem a korabeli magyar rendvédelmet nem lehet a csendőrség ismerete nélkül, sem pedig a csendőrséget nem lehet a korabeli magyar rendvédelem megismerése nélkül megérteni. A Magyar Királyi Csendőrség ugyanis — a városok kivételével, ahol a rendőrségek működtek — a magyar Szent Korona alá tartozó területeken a rend fenntartására hivatott szervezet volt.

A *Rendvédelem-történeti Füzetek*-ben a magyar rendvédelem-történeti publikációk terén a Magyar Királyi Csendőrség 1/5-ös (20,29 %-os) aránya — a folyamatos hisztériakeltés és a 40 éves pártállami hazugság időszakát is figyelembe véve — dicséretes. Az emberekben ugyanis él annak a vágya, hogy ideológiai befolyástól, doktréner szemlélettől mentesen megismerhessék nemzetük teljes és valós, torzításmentes történetét. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagjai — akik közül számosan a magyarországi kutatóintézetek és közgyűjtemények munkatársai, felsőoktatási intézmények oktatói, valamint közigazgatási szervezetek tisztviselői, továbbá rendvédelmi testületek, illetve a magyar haderő tisztjei közül kerülnek ki — szellemi alkotómunkájukkal ezt kívánják elősegíteni.

A magyar történelem rendvédelmi részének a feltárása teljes egészében önerőből valósul meg, a tagok tudományos alkotó tevékenységüket társadalmi munkában végzik. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság sehonnán sem kap pénzügyi támogatást. Olyan támogatás elnyerésére pedig nem törekszünk, amely az objektív történelemszemléletünk feladására készítené bennünket. Álláspontunk szerint, mint ahogyan a haza egyetlen centimétere sem lehet alku tárgya, ugyanúgy a nemzeti történelmünk egyetlen pillanata sem lehet eladó. Szabadon akarjuk megismerni és megismertetni nemzetünk valós történetét, függetlenül a különböző doktréner felfogásoktól. A négy évtizedes pártállami időszakban átélt szabadság hiánya megtanított bennünket arra, hogy a szabadságunk a legnagyobb kincsünk, ami nem eladó. Ebben a szellemben műveljük nemzetünk rendvédelem-történetét, annak részeként pedig a Magyar Királyi Csendőrség történetét. A történelmet nem a különböző érdekcsoportok igényei szerint átírható propagandaeszköznek, hanem egzakt tudománynak tekintjük.

A *Rendvédelem-történeti Füzetek*-ben publikált tanulmányokkal szemben azonban csupán az egyik elvárás a prekonceptió mentesség. További fontos szempont a tudományos igényesség. A csendőrség-történeti témájú tanulmányokat publikáló 39 fő közül 21 fő — a szerzők 53,84 %-a — tudományos fokozattal

rendelkezik. Az általuk publikáltak alapjait tudományos fokozatszerzés során eredményesen megvédték. Ők publikálták a csendőrség-történeti tartalmú tanulmányok 62,5 %-át, összesen 52 tanulmányt. Azonban a fennmaradó 31 tanulmánynak a szellemi színvonala sem marad el a tudományos fokozattal rendelkező szerzők által létrehozott alkotásoktól.

A magyar rendvédelem története iránti vonzalom jellemzi a *Rendvédelem-történeti Füzetek*-et kiadó Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagságát, a periodika szerkesztőségét és a szerzőket egyaránt. A témakör szeretete független a magyarországi politikai eseményektől. A Magyar Királyi Csendőrség történetével foglalkozó tanulmányok döntő többsége akkor keletkezett, amikor a magyar politikai pártok körében még nem merült fel a csendőrség reorganizálásának gondolata. A csendőrség visszaállításának a témakörében mi nem is nyilvánítottunk véleményt, mivel úgy gondoljuk, hogy az már napjaink aktuális politikai témái közé tartozik.

A Magyar Királyi Csendőrség történetével való foglalkozás nem csupán jelen van a *Rendvédelem-történeti Füzetek*-ben, hanem folyamatosan jelen van. Ez azt jelenti, hogy a kutatók folyamatosan gondozzák a testület történetét. A periodika 34 publikált száma közül két számban megjelentetett tanulmányok tartalma teljes egészében csendőrség-történeti:

- *A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.*  
VII.évf. (1997) 8.sz.

- *Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.*  
XXI.évf. (2011) 24.sz.

E két számban jelent meg a periodikában publikált 83 csendőrség-történeti tanulmány közül 31 alkotás. A fennmaradó 52 műből pedig szinte valamennyi évfolyamba jutott.

Sajnálatos, hogy a csendőrség-történeti témakörben publikáló 39 szerző közül heten meghaltak. Tény, hogy a szerzők jelentős része nem tartozik a legfiatalabb korosztályhoz. Figyelembe kell venni azonban, hogy egy vagy két diploma megszerzése nyomán kerülnek a kutatók tudományos fokozatszerző helyzetbe. Általában pedig a tudományos fokozatszerző eljárások során, illetve azt közvetlenül megelőzően vagy követően képesek magukat olyan helyzetbe hozni, hogy önálló kutatási eredményeket publikálhassanak. Ehhez pedig idő kell. Ezt támasztják alá a csendőrség-történeti témakörben publikáló szerzők számára a rendvédelem-történet műveléséért és a művelés támogatásáért adományozott elismerések is. A 39 fő szerző 29 Rendvédelem-történetért Érdemérem, 22 Rendvédelem-történetért Érdemkereszt önzetlen támogató, 18 Rendvédelem-történetért Érdemkereszt kimagasló művelő, 12 Rendvédelem-történetért Érdemrend önzetlen támogató, 4 Rendvédelem-történetért Érdemrend kimagasló művelő, 10 Rendvédelem-történetért Díj és 2 Dísztör, összesen 97 elismerésben részesült. A rendvédelem-történetért elismerési rendszer pedig úgy épül fel, hogy egy elismerésben egy fő egyszer részesülhet és az alacsonyabb elismeréseknek általában meg kell előzniük a magasabb kitüntéseket. Egyes elismerések pedig tudományos fokozatszinthez, illetve azokkal egyenértékű tudományos munkásság létrehozásához kötöttek. A csendőrség-történeti témájú tanulmányokat publikáló szerzők tehát nem csupán a csendőrség-történeti alkotásaikért részesültek rendvédelem-történetért elismerésben. Általában olyan munkásságokat ismert el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, amelyeket nemzeti rendvédelem-történetünk feltárása terén hoztak létre és annak részeként került sor a Magyar Királyi Csendőrség történetével kapcsolatos kutatómunkára is. 2014-ig összesen 200 fő részesült 415 rendvédelem-történeti elismerés valamely formájában. Közülük került ki az a 31 fő, akiknek a munkássága részét képezi a Magyar Királyi Csendőrséggel való foglalkozás is. Ők részesültek a rendvédelem-történetért elismerések 23,37 %-ában.

A *Rendvédelem-történeti Füzetek*-ben publikált tanulmányok jelentős részének, így a csendőrség-történeti témájú alkotásoknak is van konferencia előzménye. A *Rendvédelem-történeti Füzetek*-ben publikált tanulmányok azonban nem konferencia absztraktok. A konferencia-előzménnyel rendelkező tanulmányokkal szemben támasztott publikálási feltételek teljes egészében megegyeznek az ilyen előzményekkel nem rendelkező alkotásokkal szemben támasztott közlési feltételekkel. A konferencia absztraktokat — az előadó publikációinak és azokra hivatkozó műveknek számszerű feltüntetésével, valamint a szerző tudományos és oktatói fokozatainak a társaságában, a tudományos közéletben betöltött tisztségeinek a feltüntetésével, illetve a kutatási területének a jelölésével — a *Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiotones Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1785-3257 periodikában közöljük. E periodika célja ugyanis az, hogy a magyar rendvédelem-történet művelésével kapcsolatos operatív eseményekről nyújtson tájékoztatást (pld.: tudományos- vagy oktatói fokozatvédés, könyvbemutató, rendezvényismertető stb.).

A *Rendvédelem-történeti Füzetek* hasábjain között csendőrség-történeti témájú alkotások ugyan a Magyar Királyi Csendőrséggel foglalkoznak, azonban nem fűzhetők fel egy központi gondolatsorra. Ezek az alkotások ugyanis nem projektek eredményeként jöttek létre, mivel nincsenek a témakörben finanszírozott projektek. Ezért a publikációk a kutatók érdeklődési körét tükrözik.

Összességében a magyar nemzet rendvédelem-történetét — annak részeként a Magyar Királyi Csendőrség történetét — a harmadik évezred elején a társadalom téma iránt érdeklődő tagjai által létrehozott

tudományos társaság tagsága művelői társadalmi munkában. A csendőrség-történeti kutatásokat közlő *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1216-6774, periodikát kiadó társadalmi szervezetnek a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaságnak — mint a nemzeti rendvédelmünk történetét komplex módon gondozó egyetlen tudományos szervezetnek — az a véleménye, hogy nemzeti rendvédelem-történetünk gondozásának témakörében megvalósuló állami magatartás átfogó és hathatós változtatásokat igényel. Nem arra van szükség csupán, hogy egyes rendvédelmi testületek története az őket jogosan megillető helyre juthasson nemzeti rendvédelem-történetünk művelésében. Álláspontunk szerint a nemzeti rendvédelem-történetünk gondozásának a helyzetét kell újjászervezni. A magyar rendvédelem-történet művelésére hivatott állami struktúrában ugyanis olyan anomáliák találhatók, amelyek a rendszer újjászervezését igénylik.

A rendszerváltás után több mint negyed évszázaddal már nem lehet a szakterület állami szféra által megvalósított elhanyagoltságát a pártállami időszakra fogni.

1. Hiányoljuk hogy a magyar rendvédelmi testületek vezetői kinevezésének szempontjai között nem szerepel a nemzeti rendvédelem-történeti tapasztalatok ismerete, illetve e tapasztalatok hasznosítására törekvés a pályázók, vagy a felkért jelöltek cselekvési programjában, mivel álláspontunk szerint a nemzeti szervezetek — szerintünk valamennyi rendvédelmi testület nemzeti szervezet — vezetése nem nélkülözheti a szakterület művelésének nemzeti tapasztalatait.

2. Nehezményezzük hogy a rendszerváltás után több mint két évtizeddel a magyar állam még mindig olyan szervezeteket tart fenn, amelyek alkalmatlanok a nemzeti rendvédelmünk történetének gondozására, mivel ezeket a szervezeteket azzal a céllal állították fel a pártállam időszakában, hogy a regnáló rendvédelmi szervezetek tevékenységét dokumentálják és ne legyenek alkalmasak az 1945 előtti szervezetek történetének a feltárására és közkinccsé tételére.

3. Helytelenítjük hogy a nemzeti rendvédelmünk történetének a gondozására hivatott szervezetek széttagoltságát mivel ily módon az a csekély összeg is szétforgácsolódik, ami egyáltalán rendelkezésre áll.

4. Méltánytalannak tartjuk, hogy a viharos magyar történelem során megvalósult diktatúrák elnyomó tevékenységét vizsgáló „Terror-Háza” intézet és múzeum nagyságrendekkel nagyobb állami támogatásban részesül, mint a nemzeti rendvédelem-történetünk gondozására hivatott — egyébként a hivatásuk betöltésére alkalmatlan — szervezetek. Nem a „Terror-Háza” számára nyújtott támogatást sokalljuk, hanem a nemzeti rendvédelem-történetünk gondozására hivatott intézmények számára biztosított költségvetést keveseljük. Nem a „Terror Háza” számára nyújtott támogatást sokalljuk, hanem a magyar rendvédelem történetével foglalkozó szervezetek számára nyújtott költségvetést keveseljük.

5. Kifogásoljuk, hogy a magyar rendvédelem történetének a feltárására hivatott szervezetek személyi állománya nélkülözi a szakterület kutatóit, a témakörben tudományos fokozatot szerzők tevékenységüket társadalmi munkában végzik, míg az állam által finanszírozott szervezetek fizetett állásait olyan személyek töltik be — néhány ritka kivételtől eltekintve — akik a rájuk bízott szakterület történetét nem kutatják.

6. Elítéljük azon állapotot, hogy még ezen — a nemzeti rendvédelem-történetünk művelésére alkalmatlan — szervezeteket is, általában a rendvédelmi testületek szóvivőinek — akik számára egyébként már főosztályokat és igazgatóságokat hoztak létre, hogy a munkájukat minél eredményesebben végezhessék — az alárendeltségébe helyezték, mivel ily módon az illetékesek olyan helyzet kialakítását idézték elő, amelyben a nemzeti rendvédelem-történet művelésére hivatott szervezetek a propaganda eszközeivé silányulnak, ahelyett, hogy a magyar rendvédelem történetének a művelését és a feltárt eredmények közkinccsé tételét végeznék.

7. Felháborítónak tartjuk, hogy a magyar rendvédelmi szakemberképzésből száműzték a nemzeti rendvédelem-történetünk tapasztalatait interpretáló tantárgyakat, illetve azokat látszatstúdiókkal igyekeztek pótolni. Ezáltal a pártállami időszagnál is kedvezőtlenebb helyzet állt elő, mivel a rendszerváltás előtt legalább a proletárdiktatúrák rendvédelmének története mentesült a hivatástörténeti tantárgyakat sújtó száműzés alól.

8. Szégyenkezünk amiatt, hogy a magyar állam nem rendelkezik olyan sajtóorgániummal, amely a nemzeti rendvédelem-történetünket a sajtóban és más kiadványokban célba vett permanens támadásokra méltó választ adhatna. Fájó szívvel tapasztaljuk, hogy a nemzeti rendvédelmünket besározó kiadványok — szilárd finansziális alapokkal a hátuk mögött — rombolják nemzeti múltunk ezen szeletének tekintélyét. Ugyanakkor pedig a magyar rendvédelem-történetet objektív történelemszemléleten nyugvó tudományos alkotások kiadásait megvalósító folyóirat publikálása a jóindulatú adományozók változó anyagi helyzetétől függ.

25 év alatt nem tudták megoldani a magyar rendvédelmi szakemberképzésért felelősek, hogy a rendvédelmi oktatásban a nemzeti rendvédelem-történetet interpretáló tárgyak és azokat gondozó tanszékek helyet kapjanak. Vajon hány évtizedig fognak még idő és pénzhiányra hivatkozni? Vajon mi lehet a döntéshozóknak a legfontosabb szempont, ha mellőzhetőnek tartják a szakterület nemzeti tapasztalatait közvetítő tantárgyakat?

A magyar nemzeti rendvédelem-történet művelésének és az elért eredmények közkinccsé tételének — köztük a Magyar Királyi Csendőrségre vonatkozó prekonceptiómentes információk interpretálásának — nem

csupán a történelmi igazság feltárása és a feltárt eredményekhez való hozzáférés biztosítása terén van jelentősége. A magyar nemzeti rendvédelem történetének gondozása, vagy annak elhanyagolása óhatatlanul kihat a jövőnkre is. Nevezetesen a magyar rendvédelmi szakmai múlt művelésének a mellőzése teremti meg annak a lehetőségét, hogy a nemzeti hagyományokat alkalmazó fejlesztések helyett idegen, globalizáló megoldásokat alkalmazzanak a magyar rendvédelem fejlesztésekor. A magyar nemzeti múlt rendvédelmi szelete kellő állami gondozásának a hiánya tehát nem csupán azoknak kedvez, akik az események, folyamatok félremagyarázásával politikai prekoncepciójuk alátámasztási terepének tekintik nemzeti történelmünket. A magyar nemzeti rendvédelem terén a nemzeti jelleg sorvasztásának is biztos módszere a rendvédelem-történet mostohagyermekként kezelése.

Sajátos jelenségnek tartjuk, hogy a polgári magyar állam rendvédelmi hagyományait lebecsülő azok művelését elhanyagoló lobby-csoport — a rendszerváltás után 1/4-ed évszázad elteltével — még mindig oly erős, hogy az akaratát érvényesíteni képes a magát nemzetinek meghatározó, 2/3-os többséggel rendelkező kormányzat alatt is.

Vajon hová vezet az a helyzet, ahol az országot — a lakosság többsége által megválasztott — legitim kormány a nemzeti érdekek mentén a hagyományok tiszteletben tartásával irányítja, ugyanakkor pedig a rendvédelem terén a magyar nemzeti hagyományok gondozásának és azok alkalmazásának hiánya érvényesül?

Meddig folytatható még — a szakmai képzés hagyományaiból a nemzeti rendvédelem-történet kizárásával, vagy bagatelizálásával — a magyar rendvédelmi szakembergárda a tudatlanság, illetve alultájékoztató állapotában tartása a hivatása nemzeti történetét illetően?

Egy szűk lobby-csoportot leszámítva kinek az érdekében állhat, hogy a magyar rendvédelmi szférára az önálló „rendészettudomány” hazug terminológiáját erőltessék? A rendészet ugyanis a jogtudomány integráns része, amely a jogágiság kifejlődésével jött létre. Ennek a kitágítása például a kriminálszociológiára, a kriminálpedagógiára, vagy a kriminálpszichológiára abszurdítás, nem is beszélve a rendvédelem érdekében művelt természettudományi ágak egy tudományba az úgynevezett „rendészettudomány”-ba gyömöszölésének irrealitásáról. Az ilyen kiterjesztett tartalmú rendészet ugyanis szeretne rátelepülni olyan tudományterületekre, amelyeket más tudományágak már művelnek. E tudományágak pedig egymástól merőben eltérő metodikát alkalmaznak. Önálló tudományterület és annak egyedi — máshol nem alkalmazható — metodikájának a hiányában pedig a kitágított értelmezésű rendészet nem tekinthető önálló tudománynak, legfeljebb áltudománynak.

Miképp lehetséges, hogy a magyar rendvédelem a saját történelmének a művelésére nem képes áldozni, ugyanakkor pedig a kiterjesztett értelmezésű rendészet áltudományát erőlteti?

Ebből — a nemzeti rendvédelmünk történelmét sújtó áldatlan állapotból fakadóan — fokozott jelentőséggel bír a társadalmi munkában végzett tudományos kutatómunka és a társadalmi szervezet által fenntartott szaklap, mivel az egyetlen tudományos közösség és periodika, amely az állam által üresen hagyott űrt betölti.

Bízunk abban, hogy a polgári magyar kormány számos teendője mellett — hiszen az egész magyar államot a válsághelyzetből révbé kell juttatnia — előbb-utóbb meg fogja oldani a nemzeti rendvédelem-történetünk gondozása áldatlan állapotának a helyzetét is. Reméljük, hogy a magyar rendvédelem vezetése előbb-utóbb felismeri a nyilvánvalót, azaz a nemzeti rendvédelem-történet gondozásának a jelentőségét a magyar nemzeti rendvédelem működésében és fejlesztésében. Addig is azonban tudományos társaságunk — lehetőségei függvényében — minden tőle telhetőt meg fog tenni nemzeti rendvédelem-történetünk gondozása érdekében. E téren kitűnően együttműködünk a [www.csendor.com](http://www.csendor.com) honlappal. Reméljük, hogy e honlap példája nyomán másokkal is sikerül hasonló gyümölcsöző együttműködést kialakítanunk.

#### Mellékletek jegyzéke:

I.sz. melléklet






A *Rendvédelem-történeti Füzetekben (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1216-6774 publikált csendőrség-történeti tanulmányok összesítő táblázata.

II.sz. melléklet

A *Rendvédelem-történeti Füzetekben (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1216-6774 publikált csendőrség-történeti tanulmányok szerzőinek, bibliográfiai leírásainak és recenzióinak jegyzéke.

## A Rendvédelem-történeti Füzetekben (Acta Historiae Praesidii Ordinis) HU-ISSN 1216-6774 publikált csendőrségtörténeti tanulmányok összesítő táblázata







Szerzők	Számok																												Összesen:		
	I. évf. (1991) 1. sz.	I. évf. (1991) 2. sz.	II. évf. (1992) 3. sz.	III. évf. (1993) 4. sz.	IV. évf. (1994) 5. sz.	V. évf. (1995) 6. sz.	VI. évf. (1996) 7. sz.	VII. évf. (1997) 8. sz.	VIII. évf. (1998) 9. sz.	IX. évf. (1999) 10. sz.	X. évf. (2000) 11. sz.	X. évf. (2000) 12. sz.	XI. évf. (2005) 13. sz.	XI. évf. (2005) 14. sz.	XII. évf. (2007) 15. sz.	XIII. évf. (2007) 16. sz.	XIV. évf. (2008) 17. sz.	XV. évf. (2008) 18. sz.	XVI. évf. (2009) 19. sz.	XVII. évf. (2009) 20. sz.	XVIII. évf. (2010) 21. sz.	XIX. évf. (2010) 22. sz.	XX. évf. (2011) 23. sz.	XXI. évf. (2011) 24. sz.	XXII. évf. (2012) 25. sz.	XXII. évf. (2012) 26. sz.	XXIII. évf. (2013) 27-28-29-30. sz.	XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34. sz.			
I. ARTNER Ramona																												1	2 3*		3
II. BACSA Gábor dr.	2003							4																							1
III. BODA József dr.																								5							1
IV. CSAPÓ Csaba dr.																											8	9*		4	
V. CSÓKA Ferenc																															1
VI. DAVOLA József dr.											10	11																13			3
VII. DOMOKOS Sándor	2011																														1
VIII. ERNYES Mihály dr.																															1
IX. FAZEKAS Csaba																															1
X. FORRÓ János				17					18	19				20								21		22		23, 24					8
XI. GEBHARDT Helmut dr.																		25		26											2
XII. HEGEDŰS Ernő dr.																													27	28*	2
XIII. HESZTERA Franz					29																										1
XIV. ILLÉSFALVI Péter																															1
XV. KAISER Ferenc dr.											31	32																			2
XVI. KÁLMÁN Zsolt dr.																															2
XVII. KESERŰ István dr.	2004								35	36																					2
XVIII. KISS Gábor	2006																														1
XIX. KISS István Géza																															1
XX. KOMÁROMI Gábor					39																										1
XXI. MARKÓ György dr.																										40					1
XXII. OLASZ Lajos dr.																													41		1
XXIII. ÖRY Károly dr.	DT.																														1
XXIV. PARÁDI József dr.	DT.		43																												12
XXV. ifj. PERJÉSI György																															1
XXVI. RAVASZ István dr.																															1
XXVII. SALLAI János dr.																															2
XXVIII. SÁGVÁRI György dr.																															1
XXIX. SIMON Ferenc	2006																														2
XXX. SUBA János dr.																															6
XXXI. SZAKÁLY Sándor dr.		68	69	70	71	72																									6
XXXII. SZELEI József																															1
XXXIII. SZÜCS János																															1
XXXIV. TAMÁSKA Endre	2010																														1
XXXV. VARRÓ István Tamás																															2
összesen																															Ü

Szerzők																														
<b>Áthozat</b>	1	—	2	3	3	1	1	17	3	5	1	4	—	1	2	4	2	—	2	2	—	2	—	11	3	3	3	2	<b>78</b>	
XXXVI. VEDÓ Attila 																												79	<b>2</b>	
XXXVII ZACHAR József dr.  2009 								81																					80	<b>1</b>
XXXVIII. ZEIDLER Sándor 								82																						<b>1</b>
XXXIX. ZÉTÉNYI Zsolt dr. 																												83	<b>1</b>	
<b>Összesen:</b>	1	-	2	3	3	1	1	19	3	5	1	4	-	1	2	4	2	-	2	2	-	2	-	12	3	3	3	4	<b>83</b>	

3\* PARÁDI József dr. és ZEIDLER Sándor társszerzőségével

9\* PARÁDI József dr.

28\* FÖCHLICH Dávid társszerzőségével

Piktogram	A rendvédelem-történeti elismerések
	Rendvédelem-történetért Díj
	Rendvédelem-történetért Érdemrend a rendvédelem-történet kiváló művelőjének
	Rendvédelem-történetért Érdemrend a rendvédelem-történet önzetlen támogatójának
	Rendvédelem-történetért Érdemkereszt a rendvédelem-történet kiváló művelőjének
	Rendvédelem-történetért Érdemkereszt a rendvédelem-történet önzetlen támogatójának
	Rendvédelem-történetért Érdemérem

**A Rendvédelem-történeti Füzetekben (Acta Historiae Praesidii Ordinis) HU-ISSN 1216-6774  
publikált csendőrség-történeti tanulmányok szerzőinek, bibliográfiai leírásainak és recenzióinak jegyzéke.**

I. ARTNER Ramona ☞

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a Magyar Királyi Csendőrség története.

1. Egy közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.

XXII.évf. (2012) 26.sz. 13-18.p.

A szerző Európa legnagyobb múltú rendvédelmi testülettípusának a csendőrségnek a történetét mutatja be alkotásában. A francia indíttatású szervezet eredetét a XIII. századig vezeti vissza, majd nyomon követi annak elterjedését Európában. Végül pedig a magyarországi bevezetésének az okait taglalja a neoabszolutizmus és a dualizmus körülményei között. A dolgozat elolvasása nyomán nyilvánvalóvá válik, hogy a csendőrség, mint rendvédelmi szervezettípus hosszú és eredményes utat tett meg addig, amíg — TISZA Kálmán elhatározása nyomán — felállították a Magyar Királyi Csendőrséget, a magyar Szent Korona alá tartozó vidéki területek rendvédelmének biztosítása céljából. A tanulmányból egyértelműen kiderül, hogy — a napjainkban bűvópatakként felszínre kerülő — önkormányzati rendőrségi modell már a XIX. század utolsó negyedében megbukott Magyarországon. E bukás volt a legfontosabb oka a Magyar Királyi Csendőrség felállításának.

2. A Magyar Királyi Csendőrség és a városok.

XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 13-22.p.

A szerző tanulmányában a polgári magyar rendvédelem történetének a feltárása során perifériára szorult témával, a városok és a csendőrség viszonyával foglalkozik. Ennek keretében bemutatja a magyar városfejlődés folyamatának a lényegét a polgári korszakban, valamint a Magyar Királyi Csendőrség teendőit a városok vonatkozásában. Olyan egymásra utaltsági rendszert tárt fel a szerző, amely érthetetlen volna a korabeli rendvédelmi struktúra lényegének ismertetése nélkül, amit a szerző eredményesen megvalósított. A tanulmány értékes feldolgozás abban a tekintetben, hogy kiválóan érzékelteti a magyar pártállam előtti nemzeti rendvédelmi rendszerünk eredményességét.

3. A Magyar Királyi Csendőrség légi, vízi, vasúti és közúti szakszolgálati ágai.

XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 23-40.p.

(PARÁDI József és ZEIDLER Sándor társszerzőségével)

A szerzők a polgári magyar állam rendvédelmének legjelentősebb testületével a Magyar Királyi Csendőrséggel foglalkoztak, mely szervezet megítélése ma még politikai preconcepcióktól terhes. A tanulmány objektív történelemszemléleten nyugvó feldolgozás eredménye. A szerzők a testület szolgálatellátásának szakosodási folyamatát igyekeztek feltárni, amely szoros összefüggésben állt a technika és a társadalom változásaival. A Magyar Királyi Csendőrség mint „katonailag szervezett közbiztonsági őrtestület” a magyar specifikumoknak és a korabeli viszonyoknak megfelelő választ igyekezett adni azokra a kihívásokra, amelyekkel a harmadik évezred kezdetén a magyar társadalom ismét szembesül.

A tanulmány korábbi változata 2013. február 15-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatnak „A XIX-XX. század európai és magyarországi csendőrségei.” című XIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

II. BACSA Gábor ☞ (2003 ☞)

A hadtudomány kandidátusa. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a magyar határőrizet történetét a XIX-XX. században.

4. A csendőrség részvétele Zala-megye határőrizetében.

VII. évf. (1997) 8.sz. 5-11.p.

A szerző tanulmányában a Magyar Királyi Csendőrség Zala vármegyében a határőrizet terén kifejtett tevékenységét vizsgálja a két világháború közötti időszakban, pontosabban az 1920 és 1941 közötti intervallumban. A csendőrség számára nem volt idegen dolog a határőrizetben történő aktív részvétel úgy háborúban, mint békeidőszakban. Számos korabeli rendelet, utasítás valamint a határrendőrségre vonatkozó jogszabályok, mint például az 1903/VIII. törvénycikk és a végrehajtásukra kiadott egyéb belső szabályozók a csendőrségre megfelelően átvonatköztetve szabályozták a Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti tevékenységét. A határrendőrség megszűnése után a határőrizet feladata teljes mértékben a csendőrségre hárult ráadásul úgy, hogy a vezetés mereven elzárkózott a létszám növelésétől. Zala megyében — négy századból álló, századonként kikülönített elhelyezéssel bíró (Csesztreg, Dobri, Letenye és Lenti) — csendőr zászlóalj egyedül látta el a határőrizettel kapcsolatos feladatokat egészen a vármőség 1921-es felállításáig. A csendőrség részvételére azonban továbbra is szükség volt, ráadásul növekvő mértékben egyrészt a csempészet hihetetlen mértékű elterjedése, másrészt a jugoszláv oldalról magyar területre átportyázó, a határszéli településeken rabló és fosztogató fegyveres csoportok egyre fokozódó aktivitása miatt. A probléma megoldására a helyi vezetés - az erők és eszközök mennyiségi növelésének lehetősége hiányában - a minél szorosabb csendőr-vámőr valamint 8/23 lakossági együttműködést szorgalmazta. A szoros együttműködés hatására a jugoszláv portyázók a „csetnikek” száma csökkent, de a csempészet még ezután is problémát jelentett.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

III. BODA József ☞ (2011 ☞)

A hadtudomány egyetemi és Ph.D. doktora. Habilitált egyetemi docens. A Hadtudományi Doktori Iskola Témavezető oktatója. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. A Magyar Kriminológiai Társaság tagja, a Magyar Hadtudományi Társaság tagja, a Magyar Rendészet-tudományi Társaság tagja, a Magyar Repülés-történeti Társaság tagja, a Rendőri Jövőkutatók Nemzetközi Szövetsége tagja. Kutatási területe a rendvédelmi békefenntartás és polgári válságkezelés, válságdipломácia.

5. Az Európai Csendőri Erő, avagy egy új békefenntartó alakulat születése.

XXI. évf. (2011) 248.sz. 13-19.p.

A szerző írása bevezetésében — rövid visszapillantás formájában — az európai csendőrségek békefenntartói tevékenységét foglalta össze. Ezt követően mutatta be, a francia kezdeményezés nyomán 2004-ben felállított Európai Csendőri Erőt (ECSE). Az ECSE létrehozását az

Európai Unió 25 tagállama aláírta, abba pedig öt ország: Franciaország, Hollandia, Olaszország, Portugália és Spanyolország küld kontingenst összesen 3 000 fővel. Az ECSE parancsnoka a holland „Koninklijke Marechaussee”, a francia „Gendarmerie Nationale”, az olasz „Carabinieri” a portugál „Guarda Nacional Republicana” és a spanyol „Guardia Civil” tábornokai közül kerülhet ki. Az ECSE parancsnoksága az olaszországi Vicenzába települt. Az ECSE első parancsnokát a francia Gerard DEANAZ cső.ddtbk-t 2005. I. 21.-i hatállyal nevezték ki. Az ECSE parancsnokát és helyetteseit két évre, a parancsnokság beosztottait pedig három évre nevezik ki.

A tanulmány korábbi változata 2009. december 3.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### IV. CSAPÓ Csaba

A történelem-tudomány kandidátusa, habilitált egyetemi docens. A rendvédelem-történet magistere. A Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a XIX. századi magyar közigazgatás- és rendvédelem-történet.

##### 6. A Magyar Királyi Csendőrség fegyverhasználati jogáról 1881-1914.

VII. évf. (1997) 8.sz. 12-16.p.

A császári csendőrség 1867-ben bekövetkezett feloszlata és a követlen kormányellenőrzést nélkülöző csendbiztosai és rendőri rendszer sajátos működése maga után vonta a magyarországi közbiztonság teljes összeomlását. Az emiatt kialakuló elégedetlenség hatására a kormány a szakmailag kiválóan működő csendőrség újbóli felállítását mellett döntött. A széles jogkörrel felruházott testület fegyelmét és szigorú ellenőrzését osztrák minta alapján a testület katonai jellegén keresztül oldották meg. Az ellenőrzést az 1868/XLI.tc. értelmében létrehozott honvéd bíróságokon kialakított csendőrbíróságok végezték, akik a fegyelmi ügyektől kezdve a jogtanácsadáson át a nősülési ügyekig a csendőrség életének szinte teljes szabályozásában illetékesek voltak. Fontos momentuma volt ennek az ellenőrzésnek a csendőrség lőfegyverhasználatának behatárolása és az egyedi esetekben a jogszerűség vizsgálata. A fegyverhasználat jogi szabályozása az 1881/III.tc. alapul, amelyben a csendőrt a katonai örök fegyverhasználati jogával ruházták fel. Szolgálatának teljesítése közben szükség esetén bárki ellen fegyvert alkalmazhatott. A fegyverhasználat esetei szellemiségükben megegyeztek a mai korszerű lőfegyverhasználati esetekkel. Ez csak a rendszeresített fegyverekre vonatkozott, a karabélyra, a forgópisztolyra, a szuronyra és a kardra. Minden más fegyvert csak végszükség esetén alkalmazhatott. A fegyverhasználatot minden esetben kivizsgálták ha halált okozott.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.*” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

##### 7. A csendőrség és a városok 1881-1914.

X. évf. (2000) 12.sz. 43-48.p.

Az 1881/III.tc. második bekezdése Magyarország területét hat csendőrkörületre osztotta. Az illetékességi területhez tartozó törvényhatósági jogú város területén a csendőrség állandó szolgálatot nem teljesít és az esetleg tetten ért bűnösöket a helyi rendőrségnek köteles volt átadni. A törvény lehetőséget adott azonban a városoknak arra, hogy a csendőrség közbiztonsági szolgálatának kiterjesztését kérjék hatóságai területükre. Cserében meg kellett téríteniük a költségeket. Baja, Nagyvárad és Újvidék azonnal tárgyalásokat kezdett az illetékes kerületi parancsnokságokkal, amelyek nem vezettek eredményre. A városi rendőrséget ott is fenn kellett tartani, ahol a csendőrség a szolgálatot átvette, mert a kisebb ügyekben továbbra is ők voltak a felelősek. A csendőröket nem rendelték alá rendőrkapitányságnak. Létszámukat parancsnokság állapította meg. A szerződéseket általában 10 évre kötötték. Ezzel a rendszerrel számos városban biztosították a köznyugalmat.

A tanulmány korábbi változata 1999. október 06.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában*” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

##### 8. Erdély csendőrsége az átmenet éveiben 1867-1881.

XXII. évf. (2012) 25.sz. 27-31.p.

A kiegyezéssel a Kárpát-medence területén megszüntették a császári csendőrséget. Erdély területén azonban — hadászati megfontolásokból fakadóan — megmaradt egy csendőr ezred a közös hadsereg alárendeltségében, a horvátországi csendőrséghez hasonlóan. Ez a helyzet azonban ellentétes volt a kiegyezési törvényben foglaltakkal. Végül olyan egyezség jött létre a magyar kormány és az uralkodó között, hogy az erdélyi csendőr ezred átkerül a magyar kormány fennhatósága alá. Erre 1876-ban került sor. Az erdélyi csendőr ezredet siralmas állapotban vette át a magyar fél. Hossza munka nyomán kerülhetett olyan állapotba, hogy az 1881-ben felállításra kerülő Magyar Királyi Csendőrség létrehozásának kiinduló bázisává válhatott.

A tanulmány korábbi változata 2009. december 3.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

##### 9. Az államfő magyarországi védelme az Osztrák-Magyar Monarchiában

XXII.évf. (2012) 26.sz. 27-34.p.

(PARÁDI József társszerzőségével)

A dualista államalakulat körülményeiből fakadóan Ferenc József osztrák császár és magyar király udvartartása és személyi védelme is speciális helyet foglalt el a dualizmus rendszerében. A tanulmány az uralkodónak és közvetlen környezetének védelme terén a testőrségek, és a magyar rendvédelmi testületek valamint segítők szerepét vizsgálja. Egyértelműen kiderül, hogy a testőrségeknek a haderőhöz tartozása a katonai külsőségekből fakadó tévhit. A testőrségi szolgálat érdekes elemét villantja fel a szerzőpáros azáltal, hogy bemutatja a testőregyenruhán megjelenő katonai rendfokozatok, mely — sokkal nagyobb — katonai ranggal voltak megegyezők.

#### V. CSÓKA Ferenc

A rendvédelem-történet magistere. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztályának a vezetője és a Magyar Hadtudományi Társaság Felderítő Szakosztályának vezetője. Az oklevélten, a paleográfia és a



kodikológia történelmi segédtudományoknak a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre alkalmazott változatát műveli. Munkásságában az általa gondozott szakterület szakértője. Kutatási területe a neoabszolútizmus rendvédelme, a polgári magyar állam hírszerzésének története.

#### 10. Csendőrség és hírszerzés 1930-1945.

VII. évf. (1997) 8.sz. 17-20.p.

A Magyar Királyi Csendőrség hírszerzéssel kapcsolatos ténykedése egészen 1930-ig pusztán eseti, illetve esetleges volt a határszéli csendőrség kivételével. Az 1926-ban megfogalmazódott elképzelés alapján villámgyorsan megtörtént a struktúra kialakítása és az állomány felkészítése. 1928-ra már kialakították a hét nyomozó alosztály kereteit, egy budapestit és további egyet-egyet csendőrkerületenként. Az állomány felkészítése 1930 elejére befejeződött. 1930. március 1.-ével azonban csak az 1. budapesti, 3. szombathelyi, az 5. szegedi és a 6. debreceni nyomozó alosztály került felállításra. Munkájuk jogszabályi alapjaként a belügyminiszter által kiadott „Utastás a Magyar Királyi Csendőrség nyomozó alakulatai számára” című könyv szolgált. Esztendeig tartó működés után már szükségesnek látszott a politikai természetű ügyek központosítása. A területi visszacsatolások után létrejött a 8. kassai, a 8/1 ungvári, a 9. kolozsvári és a 10. marosvásárhelyi nyomozó alosztály. Az alosztályokat és a határszéli valamint a belterületi szárnyakat rádióállomásokkal szerelték fel. Tevékenységük többek között a besúgórendszer kiépítésére, a külföldi, főleg provokatív sajtó valamint a rádióadások figyelésére, külföldi hírek gyűjtésére terjedt ki. A másfél évtizedes működés során a Magyar Királyi Csendőrség ezen területen is kiemelkedő teljesítményt nyújtott.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### VI. DAVOLA József

A hadtudomány kandidátusa. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a katonai rendészet története, a tábori csendőrség.

#### 11. A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1912-ben.

X.évf. (2000) 11.sz. 21-23.p.

(A tanulmány „PARÁDI József: *A határszéli csendőrség 1891-1914.* Budapest, 1984, Határőrség.” monográfia adaptációja.)

Magyarország északi és nyugati határszélein a határrendészet nem volt megoldott, így a problémák kezelésére az 1903/VIII.tc. 1906-ra felállították a határrendőrséget, a szervezet 1912-ig működött, amikor is a csendőrség alkalmazásával megkezdődött az új típusú határőrizet. A csendőrség végezte a ki- és belépés ellenőrzését. A 9/23 csendőrség szolgálati teendői példálózó jelleggel: minden bűncselekmény meggátolása, ha lehetséges, közterületen rendfenntartás, valamint személy- és vagyonbiztonság fenntartása. A határszéli csendőrség rendes feladatokon túl további tevékenységet végzett, így például tolonckísérés, kémkedés megakadályozása. A szolgálatellátás kétfős járőrökkel volt megoldva, mely szükség szerint növelhető volt, illetve a szomszédos határ menti őrsők járőreinek útvonala találkozott.

A tanulmány korábbi változata 1999. április 20.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Szabad mozgás a Kárpát-medencében.*” című XI. konferenciáján. A tanulmány „PARÁDI József: *A határszéli csendőrség 1891-1914.* Budapest, 1984, Határőrség.” monográfia adaptációja. A publikált tanulmány az előadás szerkesztett változata.

#### 12. A tábori csendőrség, mint a katonai rendőrség elődje.

X.évf. (2000) 12.sz. 19-54.p.

Valamennyi hadseregben szükség volt rendfenntartó erőre. A XIX. századra — francia minta alapján, Európa szerte — kialakult a tábori csendőrség, melynek feladatát alkotta a hadra kelt seregen belüli rendfenntartás és mindenfajta hírszerző-, segédleti- és kémiszolgálat. Különösen a napóleoni hádjáratok idején tett a csendőrség nagy szolgálatot a hadsereg számára, mivel a meghódított területeken éber tevékenységével, örködésével megakadályozta az ellenséges támadásokat, felkeléseket. 1815-ben a lombardiai francia csendőrség osztrák szolgálatba került. Az Osztrák-Magyar Monarchia átvette és továbbfejlesztette a csendőrséget, amely ezáltal a Magyar Királyságban is megjelent.

A tanulmány korábbi változata 1999. október 06.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában.*” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 13. Fényképezés a Magyar Királyi Csendőrségnél.

XXI.évf. (2011) 24.sz. 18-22.p.

A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati metodikájának lényege kétség kívül a bűncselekmények megelőzése volt. Ebből fakadóan szolgálati tevékenységében fő hangsúlyt a közrendvédelmi szolgálat kapott. A testület tagjai azonban már a szervezet felállításának kezdetétől minden kétséget kizáróan végeztek nyomozati tevékenységet is.




A szervezeten belüli nyomozati (bűnügyi) szolgálati ágat azonban — a magyarországi és a külföldi rendvédelmi szervezetekhez viszonyítva — későn, 1930-ban hozták létre. Ekkor rendszeresítették a kor bűnügyi technikai élvonalában álló eszközöket a szolgálati ág felszerelési tárgyaiként.

A testület személyi állománya azonban már korábban felismerte a fényképezés jelentőségét a bűnügyi munkában. A fényképezőgépek használata azonban egyedi volt. A tisztikar egyes tagja — külföldi rendvédelmi testületeknél tett látogatásai során — megismertek a fotótechnikának a bűnügyek felderítésében betöltött szerepével, amely tapasztalataikat publikálták is a testület lapjában. A fotótechnika országos rendszeresítése és az ahhoz szükséges infrastruktúra kialakítása (laboratórium, raktár stb.) azonban a bűnügyi szolgálati ág felállításával vált lehetővé.

Az élvonalbeli fotótechnika rendszeresítésével és a kezelőszemélyzet magas színvonalú kiképzésével a testület behozta a fényképezés terén — a nyugat-európai országok rendvédelmi testületeihez viszonyított — 25-30 éves lemaradását. A Magyar Királyi Csendőrség az élvonalbeli fotótechnika rendszeresítésekor, egyben átvette azokat a tapasztalatokat is, amelyek a technikát már régebben hasznosító szervezeteknél kialakultak.

A tanulmány korábbi változata 2009. december 3.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak a „*Csendőrség Ausztria-*

Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

VII. DOMOKOS Sándor    2011

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a magyar csendőrség története.

#### 14. A Kanadai Királyi Lovas Csendőrség.

VII. évf. (1997) 8.sz. 21-26.p.

A Királyi Kanadai Lovas Csendőrség katonai jellegű megszálló egységből vált rendfenntartó testületté. 1860-ban már Mounted RIFLEMEN néven hivatalosan is létezett. Jellegét Kanada első miniszterelnöke, Sir John MACDONALD határozta meg, olyan testületet hozva létre, mely elsősorban nyugati irányú terjeszkedés védelmét, valamint a lázadások leverését célozta. Első ilyen jelentős feladatuk 1884-ben a Louis RIEL-vezette métisek második felkelésének leverése volt. A feladatkörükkel meglepő ellentétben az indiánokkal barátságos viszonyt ápoltak. A Sziklás-hegységtől keletre fekvő térségekben 1874-től erődök létesítésével biztosították jelenlétüket és a könyék ellenőrzését. Katonai alakulatként a már csak Mounties néven ismert lovascsendőrök a Brit Birodalom és Kanada minden háborújából kivették a részüket, beleértve a két világháborút is. Ennek ellenére a bűnüldöző tevékenység előtérbe kerülése már 1886 után elkezdődött. A testület jelentős szerepet vállalt Yukon és a Sarkkörön túli területek civilizálásával és az aranyláz idején a rend fenntartásával. A mai napig is jelenlévő testület modernizálása Cortland STARNES commissioner 1923-as parancsnokká történő kinevezésével kezdődött el. A testület hatékonyságára jellemző, hogy létszáma 22 632 fő, ám ebből mindössze 416 személy van tiszti, illetve 879 fő van zászlósi rendfokozatnak megfelelő beosztásban, illetve valamivel több, mint hatezer közalkalmazottból és köztisztviselőből álló polgári állománya van. Az állomány többi része végrehajtó szolgálatot lát el. A városok, Newfudland, Quebec és Ontario provinciák kivételével az egész ország közbiztonságáért ez a nem egészen 23 000 fős testület felel.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

VIII. ERNYES Mihály   

Az állam- és jogtudomány egyetemi doktora. A rendvédelem-történet magisztere. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Rendőrség-történeti szakértő. Kutatási területe a XIX-XX. századi magyar rendőrségek története.

#### 15. Pandúrság helyett csendőrség Baranyában.

VII.évf. (1997) 8.sz. 27-33.p.

Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc leverése után Baranyában is császári csendőrség tartotta fent a rendet. A pandúrság viszont továbbra is megmaradt, bár 1850-től csendőr parancsnokság alá került. Később a megye visszakapta a pandúrokat, de őrzőjártatot csak ott teljesíthettek, ahol nem volt csendőrség. A kiegyezés után egyedül a pandúrság maradt meg rendfenntartó szervezetként, ám az szervezetlensége és fegyelmetlensége miatt a közbiztonság megfelelő őrizetére képtelen volt. Az 1881/III.tc. életbelépése után Baranyában is felállították a csendőrséget. Ekkor leltárt készítettek a pandúrság erőiről és eszközeiről. 1882-ben a vármegyék is értesítést kaptak arról, hogy pandúrság helyébe előreláthatóan a csendőrség lép. A pandúrokat 1884. év végén elbocsátották. Ezután a Baranyára is kiterjedő hatósági területtel rendelkező csendőr kerületnél szolgáló 20 tisz és 780 csendőr megkezdte tevékenységét. Mivel a lakosságot nem tájékoztatták arról, hogy a csendőr ugyanúgy használja fegyverét, mint a katonát, ezért kezdetben nagyon sok volt a fegyverhasználat.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

IX. FAZEKAS Csaba

Kutatási területe az egyházak és a magyar rendvédelmi testületek kapcsolattörténete a XIX-XX. században.

#### 16. A csendőrség és a történelmi egyházak kapcsolata a Horthy korszakban az el nem ismert felekezetek kezelés tükrében.

VII. évf. (1997) 8.sz. 34-40.p.

Abból a tényből kiindulva, hogy a vallás egyidős az emberrel, tudomásul véve azt, hogy amióta vallás van, léteznek egymással ellentétes nézeteket képviselő felekezetek, melyek valamennyi történelmi kor, valamennyi államalakulatában megjelentek. Ezen kisegyházak megjelenése, terjedése, társadalmi kapcsolatai szerteágazó és összetett problémarendszert jelentettek. Arra, hogy a történelmi egyházak és az állam hogyan működtek együtt a kisegyházak visszaszorítása érdekében, kiváló példa a HORTHY Miklós kormányzó nevével fémjelzett korszak. A korabeli magyar állam erősen épített a történelmi keresztény egyházak támogatására, különösen a római katolikus egyházra, a nemzeti öntudat és egyfajta nemzeti keresztény ideológia kiépítésében. Nagyon szigorúan szabályozták a szabad vallásgyakorlást, gyakran áthágathatlan jogi akadályokat emelve. Több esetben karhatalmi erőt is alkalmaztak kisebb egyházak visszaszorítására, terjesztőiket meghurcolták, sőt börtönbe is vetették.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

X. FORRÓ János   

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Közbiztonság történeti szakértő. Kutatási területe Fejér vármegye és Székesfehérvár közbiztonság-története.

#### 17. A csendőrség története. A csendőr őrs.

III. évf. (1993) 4.sz. 132-151.p.

A csendőr őrs a csendőrség legkisebb, legszervezettebb önálló rendvédelmi alegysége volt. Átlagosan három falu tartozott hozzá. A diszlokációt évente pontosan meghatározták és közzétették. A Horthy-rendszer örökölte a csendőr őrsöket, de átcsoportosításra volt szükség. Fejér vármegyében csak a bicskei és az érdi őrsön hajtottak végre állományátcsoportosítást. Hosszú ideig változatlanul hagyták a Szervezeti és Szolgálati Utasítást is. Az őrs alapvető okmánya a munkatérkép volt. A prevenció érdekében háromféle szolgálati formát alkalmaztak: rendes járőrszolgálatot, a felhívás folytán teljesített, valamint az ellenőrző szolgálatot. Állandó járőrpárokkal dolgoztak,

melyek összeszokottan tudtak dolgozni. Különös figyelmet fordítottak a helyi szokások ismeretére és a személyismeretre. A csendőr őr s a kor európai rendvédelmi szervei közül a legjobbak közé tartozott.

A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Tradíció és korszerűség*” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 18. A csendőr kerület rendvédelmi tevékenységének értékelése.

VII. évf. (1997) 8.sz. 41-45.p.

Napjainkra, a kiegyezést követően a II. világháború végéig terjedő időszakra vonatkoztatva, megvalósult a korszak rendvédelmi szervezetei történetének a feldolgozása. Sajnálatosan nem került megfelelő részletességgel kidolgozásra e testületek szakmai munkája. Ezen tanulmány ebből a hiányosságot szeretne lefaragni, a 2. székesfehérvári csendőr kerület történetének feldolgozásával, mint egy keresztmetszetet nyújtva a csendőrség szakmai tevékenységéről. A csendőrség olyan sajátos katonai szervezet volt, amely alaptevékenységében nem katonai, hanem a közbiztonsági szolgálatban, mint rendvédelmi szervezet működött. Alapvető feladataik voltak: a portyázás (mai szóval járőrszolgálat), a büntetendő cselekmények elkövetőinek felderítése, gyanús személyek figyelése, ellenőrzése, nyomozott-körözött személyek figyelése, elfogása. Minden területen kiemelkedő eredményességet tapasztalhatunk, melyet a sajtó révén a lakosság irányába megfelelően propagáltak is.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.*” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 19. A székesfehérvári csendőrkerület teendői a vagyoni elleni bűncselekmények megelőzésében és felderítésében.

VIII. évf. (1998) 9.sz. 32-38.p.

A Magyar Királyi Csendőrség feladatai közé tartozott az elkövetett büntetendő cselekmények tetteseinek kinyomozása. A csendőri nyomozás járőrszolgálat keretében, nyílt nyomozati cselekményként valósult meg. E formában végzett nyomozás eredményes volt. A csendőr őr önállóan nyomozott. A nyomozati munka eredményessége érdekében folyamatosan kapcsolatot tartottak a lakossággal, értékelték a bűnügyi helyzetet és ezek alapján szerveztek razziákat, közbiztonsági akciókat. Tevékenységük során szorosan együttműködtek a közigazgatással és a rendőrséggel.

A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 22.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Gazdasági Rendvédelmünk a XIX-XX. században*” című IX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 20. A székesfehérvári csendőrkerület kapcsolata a közigazgatással.

X. évf. (2000) 12.sz. 58-61.p.

Mindennapi tevékenysége alapján a csendőrség mindvégig közbiztonsági őrtestület maradt. A lényeg tehát a feladatok teljes területi kiterjesztése és a közbiztonsági helyzet napi elemzése intézkedések megszervezése volt. A teljes vidéki területre kiterjedő csendőri szervezet diszlokációját úgy alakították, hogy két-három falunként, vagy uradalmi területenként hozták létre az őrök működési körleteit. Ezt a struktúrát a csendőrség mindvégig fenntartotta. Szervezete soha nem volt túlméretezett, vagy bonyolult. Napi tevékenysége mindig az őrön folyt, napi vagyis rendes járőrszolgálatban és a járőrszolgálat során végzett nyílt nyomozati munkában. A korszak vidéki területin a csendőrség volt az egyetlen állami szervezet, amely folyamatosan jelen volt. Összességében az mondhatjuk, hogy a csendőrség szakmai és szervezeti függetlenségben, állami fegyveres erőként, de a helyi lakosság igényeire igazodva végezte a közrend és a közbiztonság védelmével kapcsolatos feladatokat.

A tanulmány korábbi változata 1999. október 06.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában.*” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 21. Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai.

XVII. évf. (2009) 20.sz. 38-43.p.

A szerző mintegy egynegyed évszázada kutatja, elsősorban a Fejér megyében működő Magyar Királyi Csendőrség történetét. Feltáró munkája során keletkezett tapasztalatait foglalta össze írásában. Észrevételei egybe csengnek a témakört művelő kutatótársai tapasztalataival. A csendőrségi 12 pontból kiderül, hogy a szervezet a XIX-XX. századi magyar állam leghatékonyabb rendvédelmi testülete volt.

A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre*” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 22. A polgári magyar állam központosított közbiztonsági őrtestületének közrendvédelmi szolgálata.

XIX. évf. (2010) 22.sz. 46-52.p.

A szerző az első magyar polgári központosított közbiztonsági őrtestület a Magyar Királyi Csendőrség közrendvédelmi szolgálatának metodikáját vizsgálja alkotásában. A testületre jellemző fegyelem, a lelkiismeretes szolgálatellátás, a magas szakmai színvonalú vezetés volt a biztosítéka a kiváló eredményeknek. A személyi állomány 80-90%-a látott el úgynevezett utcai szolgálatot. A személyi állomány szolgálat szervezése valamint a szolgálat ellátás elvei és gyakorlata ma is példa értékűek.

A tanulmány korábbi változata 2008. október 10.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai a nemzeti rendvédelmünkre*” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 23. A Magyar Királyi Csendőrség és a Fejér vármegyei zsidó deportálás.

XXI. évf. (2011) 24.sz. 23-31.p.

A szerző írásában behatárolta a Magyar Királyi Csendőrség II. kerületének működési területét, hiszen a magyarországi zsidó deportálásokat úgynevezett zónánként hajtották végre, ahol egy zóna területe megegyezett egy csendőrkerület működési területével. A mű

pontos adatokat szolgáltat a vizsgált zóna területén élő zsidó lakosság létszámáról, továbbá a deportálásban résztvevők létszámáról, szervezetéről és a tevékenységben a megszálló németek szerepéről. Nem maradnak felderítetlenek a vonatkozó fontosabb rendeletek és a kulcspozíciókat betöltő személyek sem, amelyeket mellékletek formájában csatolt alkotásához a szerző. Az alkotó kitér írásában a közhangulatra, a deportálások elleni tiltakozásokra és a zsidó vagyon esetleges felhasználására vonatkozó elképzelésekre is.

A tanulmány korábbi változata 2009. december 3.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 24. A székesfehérvári csendőr kerület küzdelme Fejér vármegye közbiztonságáért 1884-1945.

XXI. évf. (2011) 24.sz. 32-72.p.

A szerző tanulmányában ugyan Fejér vármegye közbiztonságáról írt, azonban ugyanúgy megtalálhatók az alkotásban a csendőrség egészére érvényes ismertetések mint ahogyan egy csepp tengervíz is tartalmazza mindazon összetevőket amelyekből az óceánok állnak. A szerző tanulmányának olvasásakor akaratlanul is arra gondol az olvasó, hogy a testülettel szembeni előítéletek már tarthatatlanok, hiszen a testület a köz javát szolgálta, a magyar vidék rendvédelmének az érdekében állították fel és működtették. Elképesztő, hogy még a harmadik évezred elején is a magyar pártállam létrehozásának érdekében kivitelezett manőver következményeit viseli a szervezet, holott aligha van párja a magyar rendvédelem-történetben annak az eredményességnek amit a testület a közbiztonság terén elért.

A tanulmány korábbi változata 2009. december 3.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### XI. GEBHARDT Helmut

Az állam- és jogtudomány egyetemi doktora, Ph.D., habilitált egyetemi tanár. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe az osztrák csendőrség története.

#### 25. Die Österreichische Gendarmerie in XX. Jahrhundert. [Az osztrák csendőrség a XX. században.]

IX.évf. (1999) 10.sz. 53-58.p.

A német nyelvű tanulmány az osztrák csendőrség XX. századi szervezeti átalakulásait taglalja. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlását követően az uralkodó lemondott a trónról, így a — nagy múltú, lombardiai mintára az egész Habsburg-birodalomban létrehozott — csendőrség, amely addig a császári hatalom kivételes helyzetű támasza volt, átalakulásra kényszerült. Az addig szigorú katonai testületként működő csendőrségből polgári rendvédelmi szervezet lett. Hagyományait mégis töretlenül mentette át a történelem viharain, annak ellenére, hogy ruházati, felszerelési és technikai újítások tekintetében Európában élen járt. Az osztrák csendőrség közbiztonsági feladatai mellett határőrizeti feladatokat is ellátott.

A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A nyugat rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre*” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 26. Die miliärische Organisation der Österreichischen Gendarmerie von 1849 bis 1918.

[Az osztrák csendőrség katonai szervezet 1849-től 1918-ig.]

X.évf. (2000) 12.sz. 62-64.p.

Az osztrák csendőrség katonai alapelvek szerint szervezett és működő testület volt 1849-es alapításától egészen 1918-ig, az első világháború végéig. Eredetileg a francia csendőrség lombardiai adaptációjának mintájára hozták létre. A csendőrséget Lombardia területén, maga NAPÓLEON állította föl. A lombardiai minta alapján I. Ferenc József 1849-ben az egész Birodalomban bevezette a csendőrséget mind közbiztonsági testületet. A szervezet a hadügyminisztériumhoz tartozott, tagjai a sorkatonaság és a katonatisztek közül kerültek ki. Ennek megfelelő volt az életvitelük is. Laktanyában éltek, szigorú napi kiképzési programjuk volt. Csak engedéllyel nősülhettek. Mégis sok katona választotta a csendőreléteket, mert még mindig jobb soruk volt, mint a császári csapatoknál. A fluktuáció viszonylag magas volt. 1918-ban az Osztrák-Magyar Monarchia összeomlását követően a csendőrséget Ausztriában polgári rendvédelmi testületté alakították át, mely formáját a harmadik évezred kezdetéig megőrizte.

A tanulmány korábbi változata 1999. október 06.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában.*” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### XII. HEGEDŰS Ernő

A hadtudomány Ph.D. doktora. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a légideszantok és haditechnikai eszközök fejlődéstörténete, valamint azoknak a XX. századi rendvédelem során megvalósított alkalmazásai, illetve a Koronaőrség története.

#### 27. A Magyar Királyi Csendőrség harc- és gépjárművei.

XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 89-100.p.

A szerző a magyar rendvédelem-történet méltánytalanul elhanyagolt szakterületének — a rendvédelmi testületek szolgálati gépjármű-történetének — a feltáráshoz járult hozzá a tanulmányával. A Magyar Királyi Csendőrség szolgálatellátásával kapcsolatosan gépjárműigény a két világháború közötti időszakban merült fel. Már a húszas évek végén megkezdődtek a szolgálati gépkocsik rendszerbe állításának az előkészületei teendői. A gépjármű rendszeresítések a harmincas évek elején kezdődtek. A folyamat a második világháború időszakában felerősödött — amikor a harc tapasztalatok alapján — páncélozott harcjárművek rendszeresítésére is sor került a karhatalmi céllal felállított csendőr zászlóaljknál. A Magyar Királyi Csendőrségnél — az ipartörvényben foglaltak ellenére, amely az állami szervezeteknél magyar termékek beszerzését tette lehetővé — kizárólag külföldi gyártmányú gépkocsikat rendszeresítettek, mivel a bimbózó magyar autógyártás kisüzemei a nagy világgazdasági válság nyomán tönkre mentek, vagy csak csökevényes formában maradtak fenn. A magyar csendőrségnél a Fiat Balilla tehergépkocsit, a Steyer 50 és a Steyer 55, valamint a Mercedes Benz 170 V személygépkocsikat, a Méray szóló és oldalkocsis motorkerékpárokat, az Ansaldo „kishackocsit” és a Csaba páncélgépkocsit rendszeresítették. Ez utóbbi volt az egyedüli magyar gyártmányú gépkocsi parkban.

A tanulmány korábbi változata 2013. II. 13.-án, hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatnak „*A XIX-XX. századi európai és magyarországi csendőrségek.*” című XIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

## 28. Katonai erők rendvédelmi szerepkörben.

XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 55-62.p.

(FRÖCHLICH Dávid társszerzőségével)

A szerzőpáros a Magyar Királyi Honvédség lovas alakulatainak karhatalmi tevékenységét mutatja be a II. világháború során Szovejtunio megszállt területein. A lovasság ebben az időszakban ugyan már koránt sem volt korszerűnek nevezhető, azonban a speciális, mocsaras terepviszonyokon a partizánok elleni harcokban még eredményesen volt alkalmazható. Ezen alkalmazást ismertetik a szerzők, mellyel a magyar karhatalmi tevékenység történetének egyik új fejezetét írták meg.

A tanulmány korábbi változata 2014. II. 13-án, hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság.” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

## XIII. HESZTERA Franz

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe az osztrák csendőrség története.

### 29. Die Kommandostrukturen der Gendarmerie von 1850-1993. [A csendőrség parancsnoksági rendszere 1850-1993. között.]

IV. évf. (1994) 5.sz. 18-35.p.

Napoleon behatolásai és hódításai Ausztriába is behozták a csendőrség Franciaországban jól bevált intézményét. Ezek a csendőri részlegek, csendőrezredek a háborúk után is megmaradtak. 1851-ben Ferenc József császárral visszatért az abszolútizmus. Új állami bíróságokat, közigazgatási hatóságokat hoztak létre, de nekik is szükségük volt olyan intézményekre, melyek utasításait, döntéseiket végrehajtását segítették. Erre kiváló volt a csendőrség intézménye, így 1850-ben kialakult a csendőr ezredek törzsszállománya. A császárság közigazgatása a belügyminisztérium irányítása alatt állt 1854-ig és a mindenkori örökös tartományi helyhatóságokra, járási hivatalokra és a járási kapitányságokra tagozódott. 1860-tól megváltoztatták a struktúrát. 1866-tól a csendőr ezredek csendőrparancsnokságra keresztelték. 1871-ben a csendőrséget hozzá kívánták igazítani az adott politikai tagolódáshoz. 1874-ben a csendőrséget az akkori politikai tartományi felosztáshoz igazították. Ez a struktúra az I. világháború végéig fennmaradt. Ezután az Osztrák-Magyar Monarchia szétesett, s a csendőri testületet az osztrák szövetségi belügyminisztériumnak rendelték alá. Változtatások után 1938-ban feloszlatták a biztonsági igazgatóságokat, és az Osztrák Szövetségi Csendőrség, mint intézmény az osztrák állammal együtt megszűnt, majd 1945-ben 1938 előtti Ausztria mintára újra létrehozták az Osztrák Szövetségi Csendőrséget. A parancsnoklási struktúra terén ezután 1993-ig nem történt változás, amikor május 1.-jei hatállyal feloszlatták a csendőri részleg-parancsnokságokat.

A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „Háború, forradalom, trianon.” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

## XIV. ILLÉSFALVI Péter

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a XIX–XX. századi magyar véderő vadászalakulatai.

### 30. A németek által megszállt Bánság helyzete 1941-ben, a Magyar Királyi Csendőrség Központi Nyomozó Parancsnokságának jelentései alapján.

XIV. évf. (2008) 17.sz. 19-25.p.

A csendőrség szervezetének kalandos szerep jutott a Kárpát-medencében. A XIX. században — amely a csendőrség diadal százada volt, hiszen Európa szinte valamennyi országában ekkor állították fel a testületet — az osztrák elnyomás szervezeteként hozták létre e korszerű rendvédelmi testületet a történelmi Magyarország területén. Ebből fakadóan a kiegyezéssel a csendőrséget feloszlatták, ám 1881-ben — az ellehetetlenülő vidéki közbiztonság érdekében — újra felállították. 1919-ben — a Tanácsköztársaság időszakában — a testületet ismét megszüntették, majd a Tanácsköztársaság leverését követően újra felállították. A bünyügyi szolgálati ágat azonban 1931-ben hozták létre a Magyar Királyi Csendőrségnél. Derekas teljesítmény, hogy a szolgálati ág létrehozása után alig több mint tíz évvel ragyogó felderítési adatokat tudott szolgáltatni. Annál inkább figyelemreméltó ez a teljesítmény, hiszen a testületen belül csupán egy alosztály foglalkozott a szélsőséges mozgalmak titkos módszerekkel való megfigyelésével. A csendőrségnél hírszerző apparátust nem is szerveztek, "csupán" a fedett bünyügyi munka szakemberei végeztek titkosszolgálati módszerekkel és eszközökkel megfigyeléseket a szélsőséges (kommunista, nyilas stb.) mozgalmaknál. A Magyar Királyi Csendőrség ugyan rendelkezett némi hagyománnyal a hírszerző munka terén, hiszen a dualizmus időszakában egyes csendőr alakulatokat bevontak a felderítő munkába. A határszéli csendőrségnek aktív szerepe volt a szomszédos országok határ menti területeinek a felderítésében. Ezeket az adatokat a korabeli csendőri vezetés jól alkalmazta. Ezeknek a konkrét helyzeti adatoknak a birtokában voltak képesek például arra is, hogy az Orosz Birodalom és a Román Királyság zsidó pogromjai elől menekülő lakosság határvonalon történő átlépését biztosítsák, az üldözőket pedig a határvonal átlépésétől eltántorítsák. A titkosszolgálati módszerek kiterjesztése a visszaigért, de vissza nem adott Bánság térségére minden bizonnyal új része lehetett a csendőrség titkosszolgálati módszerekkel folytatott tevékenységének. Ezt az új szerepkört a csendőrség kiválóan teljesítette. A szerepkör ilyen jellegű módosításához nyilvánvalóan szükséges volt a központi államhatalom vezetésének a beleegyezése, ha csak nem innen indult el a szerepkör gyarapításának az igénye. Bárhogy is történt az eredmények önmagukért beszélnek, amely a csendőrségi bünyügyi-szakemberek kiválóságát támasztja alá.

A tanulmány korábbi változata 2003. november 11.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A rendvédelem humán viszonyai” című XVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

## XV. KAISER Ferenc

A történelemtudomány Ph.D. doktora. A rendvédelem-történet magistere. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. A Magyar Hadtudományi Társaság tagja. Kutatási területe a két világháború közötti Magyar Királyi Csendőrség és a magyar hadihajózás története.

### 31. Az őrs mindennapi élete.

VII. évf. (1997) 8.sz. 46-56.p.

A Magyar Királyi Csendőrség legkisebb szervezeti egysége az őrs volt. A vidéki ember számára az őrsön élő állomány volt a csendőr, akivel mindennapjai során kapcsolatba került. Fő feladatuk a vidék közbiztonságának a megőrzése volt. A körzetek portyázása és ellenőrzése, valamint az őrs belső élete általában egyhangúan telt. Viszonylag ritkán fordult elő súlyos bűncselekmény. A portyázó járőr két főből állt, akik gyalogosan, vagy lovon látták el feladataikat. Általában puskával, szuronnal, karddal, esetleg pisztollyal voltak

felfegyverezve, további járőr felszerelésként bilincset, fűzőláncot, különféle űrlapokat és jegyzőkönyveket vittek magukkal. Az őrs állományát - különösen a nőtlen állományt – közzgazdálkodás keretében látták el. Minden őrsnek volt kisebb vagy nagyobb konyhakertje, kisebb gyümölcsöse, vagy szőlőse. Egyes esetekben állatokat is tartottak. Időbeosztásuk rendkívül szigorú volt, gyakorlatilag alig volt szabadidejük. Viselkedésüket szigorú magánéletre is kiterjedő szabályok határozták meg. Mégis fizetésük és ellátottságuk a kor viszonyai között, biztos megélhetést jelentett.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.*” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

**32. A csendőr őrs gazdaságvédelemmel kapcsolatos feladatai a két világháború között.**

VIII.évf. (1998) 9.sz. 39-44.p.

Magyarországon 1945-ig a Magyar Királyi Csendőrség felelt a vidék közbiztonságáért. A csendőrség katonailag szervezett, szigorú hierarchia szerint tagozódó testület volt. A közbiztonság megőrzése alkotta fő feladatát, melynek érdekében járőrszolgálatokat teljesítettek. A csendőrség legkisebb szervezeti egysége az őrs volt. A csendőr kettős jogkörben tevékenykedett, egyrészt, mint katonai őr, másrészt mint polgári hatósági közege. Feladataik közé tartozott a körzethez tartozó boltok, kocsmák és italmérések, különféle vásárok, illetve zenés-táncos multságok ellenőrzése. Népszerűtlenebb feladat volt az adóbehajtásban való részvétel. Egyes alakulatok a határőrizetben is részt vettek. Állandó feladatuk volt a csempészet elleni harc. A II. világháború alatt a csendőrség részt vett a német vasúti szállítmányok biztosításában és a zsidóság 1944-es deportálásában.

A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 22.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Gazdasági Rendvédelmünk a XIX-XX. században*” című IX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

KÁLMÁN Zsolt   

A hadtudomány Ph.D. doktora. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe Somogy vármegye XIX–XX. századi rendvédelem-története.

**33. A Magyar Királyi Csendőrség tevékenysége Somogy vármegyében a megalakulástól 1903-ig.**

XIV. évf. (2008) 17.sz. 26-36.p.

A szerző a Magyar Királyi Csendőrség Somogy megyei közrendvédelmi szolgálatát elemzi a korabeli szolgálati fajták és szolgálatteljesítések statisztikai jellegű feldolgozásával. A feltártak jól érzékeltetik, hogy viszonylag mérsékelt számú személyi állománnyal is hathatós eredményeket lehet elérni a közbiztonság javítása terén körültekintő szolgálat szervezés teljesítésével. A statisztikai adatfeldolgozást a szerző nem kapcsolta össze a vizsgált időszak köztörténeti eseményeivel.




A tanulmány korábbi változata 2003. november 11.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A rendvédelem humán viszonyai.*” című XVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

**34. Somogy vármegye bűnüldözési tapasztalatai a kiegyezéstől a I. vh-ig.**

XVI. évf. (2009) 19.sz. 60-63.p.

A szerző korabeli dokumentumokra és eseményekre alapozva igyekezett rekonstruálni a dualizmuskori bűnüldözési helyzetét. A vizsgált időszakban a mainál sokkal nagyobb területet fedett be az eredeti vegetáció és a megye lakossága is kevesebb volt mint a XXI. század elején. A szerző állásfoglalása szerint pedig a bűnüldözési helyzet jobb volt a jeleninél. A bűncselekmények jellege, a gazdasági, társadalmi környezet és a lakosság morális állapota lényegesen eltért a harmadik évezred elején tapasztalható viszonyoktól. A kiegyezéstől az első világháborúig jelentős mértékben változtak a bűnelkövetési módszerek valamint a bűnüldözők tevékenysége. A bűnüldözésben a legjelentősebb szervezet a Magyar Királyi Csendőrség volt, amelynek tevékenysége meghatározó módon formálta a megye bűnüldözési helyzetét.

A tanulmány korábbi változata 2005. október 6.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában*” című XIX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

XVII. KESERŰ István    († 2004)

Bölcsészdoktor, a hadtudomány kandidátusa, nyugalmazott főiskolai tanár, a rendvédelem-történet magistere, a Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság örökös tiszteletbeli elnöke. Kutatási területe a magyar határőrizet 1945-1956.

**35. Rendőrség és csendőrség Magyarország hadbalépésétől a hadműveletek befejezéséig.**

VI. évf. (1996) 7.sz. 35-45.p.

A csendőrség és rendőrség szervezete a háborús években alapvetően nem változott. A tanulmány foglalkozik a csendőrség és rendőrség Muraköz megszállása utáni helyzetével, amiből kitűnik, hogy a rendvédelmi testületeknek közel sem volt egyszerű feladatuk ezen a területen. A közbiztonsági helyzet romlásának okozója az egyre erősödő partizáncsoportok tevékenysége volt, melyek folyamatos nyugtalanságot és károkat okoztak. 1944-ig Magyarország területén a rendvédelmi szervezetek alapvetően a békeszolgálat szabályainak megfelelően látták el tevékenységüket, bár a bombázások számos új feladatot róttak rájuk. A szovjet előrenyomulás miatt a magyar rendvédelmi testületek erőit is bevetették a harcokban. A rendvédelmi alakulatok felszereltségük, megfelelő képzettségük híján felmorzsolódtak. A súlyos veszteségek után a rendvédelmi szervezetek történetének új fejezete az Ideiglenes Nemzeti Kormány felállításával vette kezdetét.

A tanulmány korábbi változata 1995. október 25.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Háborúból diktatúrába*” című VII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

**36. A Magyar Királyi Csendőrség a második világháború hadműveleteiben.**

VII. évf. (1997) 8.sz. 57-59.p.

A második világháborúban a csendőrség a Délvidék kivételével 1944-ig békeszolgálatot látott el. 1944-ben a háború elérte az ország keleti szakaszát és elkezdődtek az ország ellen a légi támadások, partizánakciók. A katonai vezetés hadműveletei során felhasználta a

csendőrséget, ám mivel nem vették figyelembe adottságaikat, képzettségüket, indokolatlanul nagy veszteségeket szenvedtek. A csendőrök a fenti problémák ellenére jól megállták helyüket a frontszolgálatban. Végtelenségig kitaró csendőrök gyakran szó szerint az utolsó leheletükig küzdöttek. A háború utolsó szakaszában részesei voltak a németek elkeseredett utóvédharcainak, így sorsuk pusztulás és hadifogság lett. A Budai várban rekedt erők egyetlen híradó eszköze a csendőr rádió volt, melynek utolsó üzenete tükrözi a csendőrök elszántságát: „A királyi vár romjai között teljesen körül vagyunk zárva. Kenyerünk, vízünk már napok óta nincs. Életünkkel leszámoltunk, sorsunkat a jó Istenre bízuk.” A budavári harcokat egyetlen csendőr élte túl a 3 000-ból.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól-Itálián és Ausztrián keresztül-Budapestig*” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### XVIII. Kiss Gábor ☞☛☞☞☞☞ (☞ 2006)

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a Magyar Királyi Csendőrség története.

##### 37. Csendőrök az emigrációban.

VII.évf. (1997) 8.sz. 60-61.p.

A második világháború és az azt követő politikai rendszer miatt számos csendőr kényszerült emigrációba. Mivel a testületet feloszlatták, tagjait kollektív alapon háborús bűnössé nyilvánították. A külföldre szorult csendőrök JEGENYÉS Pál szolgálaton kívüli csendőr főtörzsmester létrehozta a Bajtársi Levelet, mely 1947-től az ezredfordulóig összekötötte a csendőröket. Ez a levél komoly rendvédelem-történeti érték. Okmányerejű bizonyítéka a csendőrsors minden változásának. Méltó példa minden hivatásos számára, hogy ez a munka nem csupán munkaviszony, hogy képes összehozni és összetartani embereket még a legsanyarúbb körülmények között is. A csendőrök hármasszója: „Híven, becsülettel, vitézül.” Számukra ez nem csak szövirág volt, ezt a három szót nem csupán írták, de élték is.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.*” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### XIX. Kiss István Géza ☞

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a magyar pénzügyőrség története.

##### 38. A Magyar Királyi csendőrség hagyományai, muzeális emlékegyeinek őrzési helyei hazánkban és külföldön.

VII.évf. (1997) 8.sz. 62-67.p.

Magyar Királyi Csendőrség történetének, hagyományainak, ismert és még fellelhető emléktárgyainak összegyűjtése, feldolgozása, bemutatása és megőrzése kiemelt, körültekintést igénylő feladat. Eljött az idő, hogy a külföldön szétszórta található csendőr bajtársak által őrzött emlékek méltó helyükre kerüljenek. Száz esztendővel ezelőtt már létrejött egy csendőr bűnügyi múzeum, amelynek főleg oktatási feladata volt. A két világháború közötti gyűjtőmunka és a hagyományörzés eredményei a második világháború harcai során megsemmisültek. Elérkezett a hagyományok újjáélesztésének az ideje. Ehhez hosszú évek tervszerű munkájára lesz szükség és arra, hogy a csendőrök felfogásához híven a gyűjtést és a feldolgozást becsülettel és vitézül valósítsák meg.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.*” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### XX. KOMÁROMI Gábor

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a Magyar Királyi Csendőrség története.

##### 39. A Magyar Királyi Csendőrség szervezeti változásai 1919-1925 között.

IV.évf. (1994) 5.sz. 90-91.p.

A román megszállás idején a magyar csendőrség felett az ellenőrzést YATES amerikai ezredes gyakorolta. A románok kivonulása után a csendőrök száma 6 000 főre apadt, így a honvédelmi miniszter a Nemzeti Hadsereg állományából erősítette meg azt, megközelítőleg 17 000 főre emelve a létszámot. A kerületi parancsnokság törzsből, pótszárnyakból, szárnyakból, a szárny szakaszokból, a szakasz járásokból, a járás őrsőkből állt. Emelték a határszéli különítmények számát is. 1921-ben bevezették a vármegyei csendőrszervezetet, melynek indoka az volt, hogy túl sok őrsre jutott egy-egy parancsnokság, tehát süríteni kellett a csendőr tiszt parancsnokságokat. Ez a szervezet sem vált be igazán, ezért 1924-ben a testület újjászervezését írták elő. Ezen átszervezés utáni felépítés megmaradt, az Ideiglenes Nemzeti Kormány által kiadott, a Magyar Királyi Csendőrség szervezetét megszüntető rendeletéig.

A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Háború, forradalom, trianon*” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### XXI. MARKÓ György ☞

A hadtudomány kandidátusa, a *Haditörténelmi Közlemények* HU ISSN 0017-6540 szerkesztőbizottsági tagja. Kutatási területe a XIX-XX. századi magyar hadtörténelem.

##### 40. Csendőrtisztek a Magyar Királyi Honvéd Vezérkar főnökének bírósága előtt.

XXI.évf. (2011) 24.sz. 73-79.p.

A szerző — mint a délvidéki razzia iratanyagaival foglalkozó levéltáros és a témát feldolgozó publikációk szerzőtársa és szerkesztője — történeti áttekintést nyújt az iratanyag jellegéről, sorsáról. Az iratanyagokból, illetve azok keletkezési körülményeiből vezeti le az érintettek zaklatott sorsát. A tanulmány pontos jegyzéket tartalmaz a Magyar Királyi Honvéd Vezérkar főnökének bírósága elé állított tisztekről. A szerző nem csupán érzékelteti, hanem le is írja, hogy a témakörben keletkezett, illetve ahhoz kapcsolódó bírósági ítéleteket nem lehet valódi ítéletnek tekinteni, mivel azok valamilyen politikai elvárás nyomán keletkezett koncepciós ítéleteknek tekinthetők.

A tanulmány korábbi változata 2009. december 3.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-1945*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

## XXII. OLASZ Lajos

A történelemtudomány Ph.D. doktora. Egyetemi adjunktus. A Magyar Hadtudományi Társaság, a Magyar Történelmi Társulat és a Magyar Repüléstörténeti Társaság tagja. Kutatási területe a két világháború közötti időszak és a II. világháború hadtörténete.

### 41. A légi csendőrség Magyarországon.

XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 105-120.p.

Az I. világháború végére a repülés fejlődése és a légi közlekedés megindulása szükségessé tette a rendvédelem erre vonatkozó új tevékenységi körének megszervezését, a légtérhasználat, a légi személy- és áruszállítás szabályozását és ellenőrzését. A repülőtechnika fejlődése ugyanakkor lehetőséget kínált bizonyos rendvédelmi feladatok levegőből történő ellátására is. A háborút követő években számos európai országban megszervezték a légi csendőrséget. Magyarországon már 1918-ban megtörténtek az első lépések légi rendvédelmi egység felállítására. A trianoni békediktátum azonban Magyarországot számára megtiltotta felfegyverzett repülőgépek tartását, ezért a légi rendőrség, illetve légi csendőrség megszervezése elmaradt. A két világháború között néhány esetben alkalmazásra kerültek polgári (csendőrségi) repülőgépek rendvédelmi szerepkörben, de csak ideiglenesen, eseti jelleggel. A katonai repülés tiltása miatt a tervezett légi csendőrséget nemcsak rendvédelmi, hanem légi határbiztosító feladatkör ellátására is számításba vették, és felállítását a rejtett körülmények között működő légi erők is támogatták. A nemzetközi köztetségek, és az anyagi feltételek szűkössége miatt a magyar légi csendőrség szervezetszerű felállítására hosszas előkészítés után, csak 1940-ben került sor. Mivel ekkorra már megindult a légi erők nyílt fejlesztése, a légi csendőrség döntően belső rendvédelmi feladatok ellátására került alkalmazásra.

A tanulmány korábbi változata 2013. október 4-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés a XIX-XX. században” című XXVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

## XXIII. ÖRY Károly DT.

Bölcsészdoktor, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a XVIII-XX. század magyar rendvédelem története.

### 42. Maréchaussée-től a Gendarmerie Nationale-ig. A francia csendőrség történeti előzményei.

VII.évf. (1997) 8.sz. 75-77.p.

A királyi Franciaország, kontinensünk egyik meghatározó állama volt évszázadokon át, számos téren példát állítva Európa más államai számára. Franciaország hozta létre azt az örtestületet, amely valamennyi csendőrség mintájául szolgált. Ezen testület első jelentős periódusa 1221 és 1474 közé tehető, neve Maréchaussée volt és mozgó katonai bíróságként működött. Erre a funkciójára azért volt szükség, mert a hadseregben szolgáló zsoldosok magától értetődőnek tekintették a hadművelési területen a szabad rablást és egyéb erőszakos cselekményeket, ami különösen azért okozott problémát, mert a harcok jelentős része francia területen folyt. A lakosság élete és javai védelmében létrehozott testület megfékezte az erőszakos cselekményeket. A háborús korszak vége után az elbocsátott, kóborló zsoldos csapatok miatt továbbra is szükség volt testületre. A zsoldos csapatok eltűnésével a Maréchaussée-t nem oszlatták fel, hanem minden tartományban meghonosították és állandó testületként fenntartották. Így született meg a francia csendőrség.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági örtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

## XXIV. PARÁDI József DT.

Bölcsészdoktor, a hadtudomány kandidátusa. Az ELTE-ÁJK Magyar Jogtörténeti Tanszék külső munkatársa, a Hadtudományi Doktori Iskola témavezető oktatója, a rendvédelem-történet magistere, a Magyar Tudományos Akadémia Köztestületi tagja, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság elnöke, a *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1216-7674 és a *Rendvédelem-történeti Hírlével (Nuntiones Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1785-3257 főszerkesztője. Kutatási területe a magyar rendvédelem története 1867-1945.

### 43. A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai.

II.évf. (1992) 3.sz. 21-28.p.

A dualizmus idején a közrendvédelem fogalma nem csupán a mai szakterületet takarta, hanem az egész belügyi tevékenységet, így a tanulmány címe a teljes rendvédelmi tevékenységre értendő. A dualizmus tradíciói több okból is lényegesek, a korszak tanulságai előremutatóak lehetnek. Az 1848/49-es forradalmat és szabadságharcot orosz túlerővel verték le, utána diktatórikus –és anakronisztikus – rendszert, a neoabszolutizmust vezették be. A rendszer gazdasági nehézségek miatt – mivel rugalmatlansága miatt nem tudta biztosítani a polgáriaradás gazdasági lehetőségeit – megbukott. Kísértetiesen hasonló a helyzet az 1956-os eseményekkel, ahol szintén az orosz hadsereg beavatkozása állított vissza egy hasonlóan diktatórikus rendszert, amely szintén gazdasági nehézségek miatt bukott meg. Ebből kiindulva joggal feltételezhetjük, hogy a kiegyezést követő rendvédelmi megoldások számos támpontot adhatnak a jövőre vonatkozóan. A tanulmány részletesen foglalkozik a tett intézkedésekkel, a csendőrség létrehozásával és szükségességével, a felmerült problémákkal és megoldásokkal.

A tanulmány korábbi változata 1991. november 19.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „Tradició és korszerűség.” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

### 44. A magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918.

VII.évf. (1997) 8.sz. 78-83.p.

Az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc leverése után a francia mintára kialakított osztrák csendőrség tartotta fenn a rendet Magyarországon is. Ezalatt az idő alatt a csendőr elsősorban elnyomót jelentett. A kiegyezés után visszaállított pandúrintézmény viszont képtelen volt fenntartani a rendet. Emiatt született meg az 1881/III.tc. a Magyar Királyi Csendőrség felállításáról, melyet az uralkodó 1881. február 14.-én szentesített. 1884-ben a csendőrség már az egész ország területén működött. Létszáma: 115 tiszt és 5 052 főlegénység. Alacsony létszáma ellenére rendkívül magas hatékonysággal működött. Ezt egyrészt központosított szervezetével és erős belső fegyelmével, másrészt tagjainak hivatástudatával és a folyamatos fejlesztésekkel érték el. A közbiztonság őrzete mellett a csendőrség határőrzeti feladatokat is ellátott.



A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági örtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 45. A határszéli csendőrség állambiztonsági feladatai.

XI.évf. (2005) 14.sz. 91-94.p.

A dualizmus időszakában működő határszéli csendőrség és az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete közötti együttműködést mutatja be a tanulmány feldolgozva a két szervezet közötti kapcsolattartást, illetve a hírszerzés határmenti teendőiben a határszéli csendőrség speciális feladatait. A határszéli csendőrség teendői kiterjedtek a határon személyek és üzenetek rejtett formában történő átjuttatására, a határforgalomban a gyanús személyek kiszűrésére, a beszervezhető személyek felkutatására és beszerzésére, a határ túlsó oldalán katonai szempontból érdekes információk gyűjtésére.

A tanulmány korábbi változata 2000. november 08.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „Az ezer éves magyar rendvédelem” című XIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 46. A csendőr tisztképzés és a fizetési osztályba sorolt állami alkalmazottak szakvizsga rendszere.

XIII.évf. (2007) 16.sz. 100-104.p.

A tanulmány a polgári magyar közigazgatás személyi állománya szakmai képzésének a részeként a szakvizsgarendszer ismertetésébe ágyazva mutatja be a csendőr tisztképzés rendszerét. A szerző rávilágít arra a körülményre, hogy a csendőr tisztképzés az állami szakvizsgarendszer speciális elemeként működött. A korabeli csendőr tisztképzés nyomán rendkívül jól felkészült megalapozott elméleti és gyakorlati ismeretek birtokában kerülhettek a fiatal csendőr tiszt az első tiszti beosztásukba. A rendszer máig példamutató értékű, melynek hasznát kétség kívül elsősorban Magyarország lakossága élvezte. A tiszti kar magas szakmai tudásszintje megmutatkozott a szervezet eredményességében és abban, hogy csekély létszámmal is hatékonyan tudott működni.

A tanulmány korábbi változata 2002. november 12.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 47. A csendőrség magyarországi története.

XVI.évf. (2009) 19.sz. 64-88.p.

A szerző tanulmányában végigkíséri a szervezet magyarországi történetét. A francia indíttatású testület olasz-osztrák közvetítéssel érkezett a Kárpát-medencébe és a polgári állam berendezkedésének a részeként honosodott meg, kezdetben a neoabszolútizmus, majd a polgári demokrácia magyar államának rendvédelmi szervezeteként. A testületnek napjainkban is példa értékű multhatatlan érdemei vannak a polgári közbiztonság megteremtésében és fenntartásában Magyarországon. A csendőrséget a Magyar Királyság területén három ízben oszlatták fel. Mindhárom alkalommal deklaráltak politikai okok miatt. Az első két feloszlítás után azonban visszaállították a szervezetet a polgári állam reorganizálása során. A harmadik alkalommal azonban — mivel a cél a polgári magyar állam felszámolása volt — eltekintettek a magyar polgári állam egyik legerősebb támaszának az újjászervezésétől.

A tanulmány korábbi változata 2005. október 6.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „Mátfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában” című XIX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 48. Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán.

XVII.évf. (2009) 20.sz. 93-99.p.

A szerző politikai prekonceptióktól mentesen, érzelmi befolyásoltság nélkül, a történelmi tények egzakt értékelésével igyekszik a testületről véleményt nyilvánítani. A szerző dolgozatában azzal a jelenséggel foglalkozott, hogy Magyarországon — egy évszázadon belül — három ízben hozták létre, illetve szüntették meg a szervezetet. A tanulmány a szervezetet ért leggyakoribb vádakkal is foglalkozik, nevezetesen a tömeggyűlések elleni fellépésével, a zsidók deportálásában való részvételével, a politikai rendőrség jellegű tevékenység végzésével.

A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 49. A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata.

XIX.évf. (2010) 22.sz. 77-91.p.

A polgári magyar állam határőrzetének ugyan még nem önálló szervezatként működő, azonban az első határőrizeti szakmai szervezete a határszéli csendőrség volt, amely a csendőrségen belül csapatnem jelleggel fejtette ki tevékenységét. A szerző a felállítás előzményeit, körülményeit feltárva ismerteti a szervezet létrehozását, működését, együttműködését a társ rendvédelmi testületekkel. A szervezet bemutatása kiterjed a testület felépítésére, az adminisztrációra a létszámra, a személyi állomány képzettségére, a testület belső függelmi viszonyrendszerére is.

A tanulmány korábbi változata 2008. október 10.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „Mátfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában” című XIX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 50. A Magyar Királyi Csendőrség szervezete.

XXI.évf. (2011) 24.sz. 80-90.p.

A szerző a testület létrehozásától (1881/III.tc.) a feloszlásáig (1690/1945.ME.r.) nyomon követi a szervezet főbb változásait, bemutatta a tendenciákat. A Magyar Királyi Csendőrség — adaptálva a külföldi csendőrségek tapasztalatait, a magyarországi hagyományokat, tekintettel a korábbi hazai közbiztonsági helyzetre és igényekre — hatékony struktúrát alakított ki, amely elősegítette a személyi állomány célszerű diszlokációját és a szervezet vezetésének eredményes megvalósítását. A szervezeti elemek bemutatása mellett a szerző ismerteti a struktúra hatékonyságát, amely messze felülmúlja a harmadik évezred elején működő rendőri szervezet eredményességét.

A tanulmány korábbi változata 2009. december 3.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 18498-2005.*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 51. A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenysége.

XXI.évf. (2011) 24.sz. 91-99.p.

A szerző a korabeli jogi szabályozásra és a történelmi körülményekre tekintettel mutatja be a testület szolgálati teendőit. Ebből fakadóan ismerteti a csendőrségi szolgálati formák korabeli szabályozását, amely a testület jogállásán illetve a személyi állomány csoportjainak jogosultságain nyugodott. A szerző kitér a csendőrségi szolgálattal kapcsolatos, néhány — a köztudatban elterjedt — nézet magyarázatára, illetve a történelmi körülményekből fakadó tevékenységek ismertetésére is.

A tanulmány korábbi változata 2009. december 3.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 18498-2005.*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 52. A csendőrség teendői az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királysága külső határainak őrzésében.

XXI.évf. (2011) 24.sz. 100-118.p.

Az Osztrák-Magyar Monarchia két társországában az Osztrák Császárságban és a Magyar Királyságban, valamint az általuk közösen kormányzott Bosznia-Hercegovinában egy-egy önálló csendőrség működött. A horvát csendőrség ugyanis a Magyar Királyi Csendőrség részét alkotta, bár — a horvát bán alárendeltségében — autonóm módon működött. A két társország és az 1878-ban okkupált, majd 1908-ban anektált tartomány csendőrségei részt vettek a külső határok őrzésében, jelesen a zöldhatár őrzésében. A rendvédelem — annak részeként pedig a határőrizet — nem tartozott a kiegyezési törvényben foglalt közös ügyek közé. Ennek ellenére azonban az Osztrák Császárságban, a Magyar Királyságban és Bosznia-Hercegovinában egyaránt a külső határok őrzésére nem hoztak létre olyan határőrizeti testületet amely — a mindenkor határőrizet három klasszikus teendőit, a határforgalom ellenőrzését, a zöldhatár őrzését és a határrend betartását — egyaránt megvalósította. E helyett a két társországban és az okkupált majd anektált tartományban a határőrizeti részfeladatokat szétszegték azon rendvédelmi testületek között, amelyeknek az alapfeladataival harmonizált az adott határőrizeti részteendő. A határőrizeten belül az egyes testületek súlya és hatásköre azonban már eltérő volt a három térségben, illetve időszakonként is változott. Az alaphelyzetben meglévő azonosságnak azonban nem egyenes következménye, hogy a két társországban és a közösen irányított tartományban a csendőrségek a határőrizetben azonos tevékenységet, azonos módon láttak el.

A csendőrség határőrizeti teendőinek ellátása tekintetében a mintát egyértelműen az osztrák csendőrség jelentette. Az osztrák mintát vette át a bosznia-hercegovinai csendőrség. A Magyar Királyi Csendőrség pedig — OLÁH Ödön csendőrezredes bosznia-hercegovinai és ausztriai tanulmányútjának tapasztalatai nyomán — szintén a jól bevált gyakorlatot adaptálta működésében.

Az Osztrák-Magyar Monarchia csendőrségeinek a külső határok őrzésében azonos módon megvalósuló részvétele nem központi akarat eredménye volt, hanem az eredmények átvétele nyomán jött létre.

A tanulmány korábbi változata 2009. december 3.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 18498-2005.*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 53. A XIX-XX. századi magyar rendszerváltozások és a csendőrség.

XXII.évf. (2012) 25.sz. 102-110.p.

A szerző az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc leverése nyomán kialakított neoabszolútizmus, az 1867. évi kiegyezésből fakadó dualizmus, az 1919. évi Tanácsköztársaság és a leverését követő úgynevezett ellenforradalmi rendszer, végül pedig az 1945. évi szovjet megszállás után létrehozott pártállam rendszerváltozásai kapcsán vizsgálja a csendőrség helyét. A szerző megállapítja, hogy a XIX-XX. századi magyarországi rendszerváltozások során megvalósított csendőrség feloszlatások okai — a feloszlatók által deklaráltan — nem szakmai, hanem politikai természetűek voltak. A cél soha sem a csendőrség szervezete volt, hanem az államhatalom megragadása. Ennek érdekében szüntették meg az előző rendszer egyik legszilárdabb támaszát képező csendőrséget. Amikor azonban nem a polgári állam felszámolása volt a cél a szervezetet visszaállították. E folyamat 1945 után, illetve az 1989. évi rendszerváltozással szakadt meg.

A tanulmány korábbi változata 2010. december 6.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A közbiztonság közös Kárpát-medencei örökségünk.*” című XXV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 54. Az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságának határszéli csendőrsége

XXII.évf. (2012) 26.sz. 81-104.p.

A polgári magyar állam rendvédelmének egyik határőrizeti szervezeteként működött a határszéli csendőrség. A magyar állam a kiegyezés nyomán felszámolta a katonai típusú határőrizetét. Helyette a rendvédelmi testületek láttak el olyan részhatárőrizeti feladatokat, amelyek összhangban álltak alapfeladataikkal. A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatokba történő bevonására — a magyar belügyminisztérium csendőr tisztékéből álló küldöttségének — az osztrák örökös tartományokban és Bosznia-Hercegovinában megvalósított tanulmányútja nyomán került sor. A csendőr tiszt delegáció tapasztalatai alapján vonták be a Magyar Királyi Csendőrséget a Magyar Királyságnak az Osztrák-Magyar Monarchia határaival egybe eső határszakaszán a határőrizetbe. A határszéli csendőrség a dualizmus időszakában a csendőrségen belül fegyvernem jelleggel működött. A határszéli csendőrség feladatai módosultak ugyan, de működése során — 1891-től 1919-ig — mindvégig a magyar határőrizet meghatározó részét alkotta. A Magyar Királyi Csendőrség történetében ilyen jellegű szolgálati ág sem korábban sem pedig a későbbiek során nem működött. A testület működése során máig ható tapasztalatok keletkeztek. A határszéli csendőrség léte az Osztrák-Magyar Monarchia specialitásának tekinthető, hiszen a dualista monarchiától nyugatra a vámügyi szervezetek, keletre pedig a haderő látta el a határőrizeti feladatokat.

A tanulmány korábbi változata 2011. november 11-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak a „*Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében*” című XXVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

## XXV. PERJESI György ifj.

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a Magyar Királyi Csendőrség története.

### 55. A Magyar Királyi Csendőrség létszámalakulása 1938-1945.

XIII. évf. (2007) 16.sz. 105-106.p.

A szerző a hazai és a nemzetközi politikai események, a területvisszacsatolások és a második világháború magyarországi harcainak tükrében vizsgálja a testület szerveztemódosításait, valamint az abból fakadó létszámváltozásokat. A csendőrség személyi állománya háborús veszteségeit és a békeidőszak üldöztetéseiből fakadó létszámvesztéseket igyekezett a szerző feltárni és bemutatni, melynek során valószínűleg támaszkodhatott édesapja személyes élményeire és az általa gondozott biográfia adataira. A szerző írásában úgy foglal állást, hogy a csendőrséget elítélő rendelet hatálytalánításával a testület becsületét helyreállították.

A tanulmány korábbi változata 2002. november 12.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

## XXVI. RAVASZ István ¶

A hadtudomány kandidátusa. a Károli Gáspár Református Egyetem megbízott előadója. A Finn-Magyar Téli Háborús Emlékbizottság és a Második Világháború Nemzetközi Történetész Bizottság magyar tagozatának titkára. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, a Magyar Hadtudományi Társaság, a Magyar Történetészek Világszövetsége, a Magyar Történelmi Társulat, a Magyar Történetész-Múzeológusok Társasága, a Pulszky Magyar Múzeumi Egyesület, és a Szent László Hadosztály Bajtársi Egyesülete tagja. Hadtörténelmi szakértő. Kutatási területe a XIX-XX. századi magyar hadtörténelem.

### 56. Csendőrpuccs, vagy zászlószentelés? A budapesti deportálások leállítására.

VII.évf. (1997) 8.sz. 84-87.p.

Magyarország német megszállását követően megkezdődött a zsidóság gettókba kényszerítése, majd deportálása. A német jelenlét miatt egyre inkább felbátorodott szélsőjobb egyre gyakrabban gondolt a kormányzó hatalmának névlegessé tételére. A zsidó rendeletek kiadása után a zsidókat gettókba tömörítették. A gettók gyűjtőtáborok voltak, legtöbb esetben téglagyárak területén, ahol embertelen körülmények uralkodtak. Innen indították őket marhavagonokba a birodalmi haláltáborokba. HORTHY Miklós ellenezte a deportálásokat, de csak lépett ez ellen, amikor már a budapesti zsidóság kitelepítésére került volna sor. Ezzel végképp elvesztette HITLER bizalmát.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

## XXVII. SALLAI János

A hadtudomány egyetemi doktora és a néprajz Ph.D. doktora. A Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Történeti Tanszék külső előadója. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Magyar Hadtudományi Társaság tagja. Kutatási területe a magyar államhatárok története.

### 57. A határszéli csendőrség fegyverhasználata.

VII. évf. (1997) 8.sz. 88-90.p.

A kiegyezés következtében felszámolták a katonai határvidékeket és Magyarországnak csak az Osztrák-Magyar Monarchiával határszakaszain őrizték az ország határát. A magyar-román és a szerb-magyar határon a határőrizet jelentősége növekedett, ezért az ország leghatékonyabb testületét a Magyar Királyi Csendőrséget vonták be a határszakaszokon a határőrizeti teendők megvalósításába. A körülmények miatt fegyveres járőrszolgálatra volt szükség. Csendőr bárkivel szemben használható fegyvert, társadalmi rangra tekintet nélkül. Akkor is lehetett, ha az ellenőrzendő személyek felszólítására nem álltak meg. Erre a szigorú intézkedésre első sorban a csempészet megakadályozása miatt volt szükség. A határszéli csendőrség feladatait az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásáig látta el.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

### 58. Francia, osztrák, magyar csendőrség fegyverhasználata a XIX. században.

IX.évf. (1999.) 10.sz. 154-159.p.

A rendvédelmi szervezetek fegyverhasználata mindig is kiemelt érdeklődést váltott ki a politikai életben résztvevők és a polgárok körében. A csendőrség felállításában nagy szerepe volt Franciaországnak. Franciaországban a csendőr fegyverhasználatát a XVIII. század végén a csendőr elleni erőszak vagy tettelegesség alkalmazása, illetve a rábizott őrhely vagy személy megvédele, ellenszegülés esetére határozták meg. Európa más államaiban, így hazánkban is a francia fegyverhasználat alapelveit alkalmazták, így a csendőr köteles volt fegyverét használni azzal szemben: aki a csendőrt erőszakosan megsértette vagy támadással fenyegette; akit bűncselekmény elkövetésén tetten ért és a felszólításra nem adta meg magát; aki az őrizet alatt állt és szökést kísérelt meg; aki ellenséges viszonyok között magát gyanússá tette és felszólításra elszaladt (gyakorlatilag a kémekeket kellett érteni alattuk). A fegyverhasználatot szabályozó törvény ezeken a fegyverhasználati eseteken túl is szabályozták román és szerb viszonylatban.

A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre” című XI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

## XXVIII. SÁGVÁRI György ¶

A hadtudomány kandidátusa. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a XIX-XX. századi magyar állam fegyveres testületeinek egyenruhatörténete.

### 59. Csendőr és rendőr egyenruhák a dualizmus kori Magyarországon.

III.évf. (1993) 4.sz. 161-169.p.

A dualizmus öltözködési divatja rendkívül sokszínű volt. A hagyományörző magyar ruhától a legmodernebbnek számító öltözetekig minden megtalálható. Ebben a viseleti tarkaságban különleges helyet foglaltak el az egyenruhák és a formaruhák. Egységes egyenruhájuk volt a csendőrségnek. Kabátot, nadrágot mindvégig a birodalmi minta szerint viseltek. Később magyarosodni kezdett az egyenruha, de ez

pusztán a szimbólumok díszítése szintjéig jutott. A csendőrség egyenruházata mindig is a honvédségéhez igazodott, akárcsak a rendfokozatok. Ezzel szemben a rendőrség ruházata inkább joviális jellegű volt, és a rendfokozatok is eltértek a csendőrségétől.

A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A dualista Magyarország rendvédelme.*” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### XXIX. SIMON Ferenc († 2006)

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a Magyar Királyi Csendőrség története.

**60.** A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati teendői a vagyonsbiztonság ellen irányuló bűncselekmények megelőzésében és felderítésében.

VIII.évf. (1998) 9.sz. 45-48.p.

A tanulmány személyes élményeket tartalmaz egy csendőr járőrszolgálatról. A szolgálat előtti eligazítás olyan volt számukra, mint papnak az igehirdetés. A járőr először a legnépszerűlenebb feladattal, adóbehajtással kezdi a napot. Egy szegény család utolsó sertését kellene lefoglalni. Hiába az özvegy könyörgése, az adót meg kell fizetni. Ám a járőrparancsnokban győz az emberség: az asszony behívja a házba és titokban saját zsoldjából ad neki, hogy az adósságát kifizethesse. Ilyen események között zajlik a csendőrellet, melyeket szerencsénkre első kézből hallhatunk a tanulmány előadójától.

A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 22.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Gazdasági Rendvédelmünk a XIX-XX. században*” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

**61.** Egy kiérdemelt emlékbélyeg és egy nem érdemelt megbélyegzés története.

IX.évf. (1999) 10.sz. 160-163.p.

A referátum Raoul WALLENBERG és egy csendőr kirendeltség deportálás idejének tevékenységéről szól. 1944-ben konferenciát rendeztek a zsidók megmentésére, így Magyarországon létrejött a gellérthegy svéd kirendeltség, melynek működtetésével WALLENBERG-et bízták meg. Egy csendőr különítménynek kellett megakadályozniuk innen a zsidók elhurcolását, ami sikeresnek bizonyult. WALLENBERG pedig svéd menleveleket juttatott el a zsidókhöz. Sajnos a csendőr különítmény által végzett munkát nem ismerték el, helyette az érdemtelen megbélyegzést kapta. WALLENBERG az USA által emlékbélyegben részesült, eltűnését, hollétét fél évszázados homály takarja.

A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre*” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### XXX. SUBA János

A geodézia egyetemi és Ph.D. doktora, a rendvédelem-történet magistere. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság alelnöke, a Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis) HU ISSN 1216-6774 és a Rendvédelem-történeti Hírlével (Nuntiotones Historiae Praesidii Ordinis) HU-ISSN 1785-3257. szerkesztője, magyar államhatár-történeti szakértő. Kutatási területe a magyar állam geodéziai elhelyezkedése és jelölése története.

**62.** A Magyar Királyi Csendőrség szerepe az északi demarkációs vonalon 1919-1923.

VII.évf. (1997) 8.sz. 91-94.p.

Az első világháború után Magyarország határait demarkációs vonal jelölte ki. Északon a Csehszlovák megszállás alá került magyar területek és az anyaország között fennálló kapcsolatokat a demarkációs vonal nem tudta elvágni. Az ideiglenes határon 5-5 km széles sávban megengedték a mezőgazdasági forgalmat, ami rövidesen 10 km-re bővült. A magyar- csehszlovák vasúti együttműködést külön egyezmények szabályozták. A határőrizeti feladatokat a Magyar Királyi Vámőrség látta el. A fent említett körülmények miatt a kishatárforgalom jelentős és nehezen ellenőrizhető volt. A forgalom összesen 51 fő- és 92 mellékúton zajlott, a többit lezárták, vagy járhatatlanná tették.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.*” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

**63.** Határcsendőr zászlóaljok 1919-1921. Áttérés a katonai határőrizetre.

XII.évf. (2007) 15.sz. 182-191.p.

A Magyar Királyi Csendőrségnek már volt határőrizeti tapasztalata, melyre a határmenti csendőrség által, illetve a katonai határőrizetre való áttérés alkalmával tett szert. A vesztes háború nyomán létrejött helyzetben, az ország belsejében kialakult határ-, illetve demarkációs vonalak hatékony ellenőrzésére a határrendőrség alkalmatlannak bizonyult. Az újjáalakuló magyar haderő alárendeltségébe tartozóan szervezték meg a határcsendőr zászlóaljakat, részben a csendőrség, részben pedig a véderő személyi állományából. A határcsendőr zászlóaljak szervezésére a fővezérség augusztus 22.-én kelt a katonai közigazgatás újjászervezéséről szóló rendeletben foglaltak alapján került sor. A határcsendőr zászlóaljakat a haderő Határforgalmi Katonai Felügyelője (HKF) felügyelte. A határrendőrséget a belügyminiszter külön rendelettel szüntette meg és a határőrizeti teendők ellátására újabb rendelettel utasította a csendőrség határmenti alakulatait. A határcsendőrök a határőrizet mellett a közrendvédelmi feladatokat is ellátták. Létszámuk 10 000 fő körüli volt. A határcsendőrök működési területe a demarkációs vonalaktól számított 8-10 km széles területsáv, az úgynevezett határvonal volt. A határcsendőr zászlóaljak a Magyar Királyi Vámőrség létrehozásáig működtek. A kormány 1921. március 3.-án hozott határozatot a fegyveres őrtisztületek fejlesztésére. 1921. augusztus 25.-én a pénzügyminisztérium rendelettel állította fel a Magyar Királyi Vámőrséget, amely 1921. szeptember elsején átvette a határcsendőr zászlóaljak határőrizeti tevékenységét.

A tanulmány korábbi változata 2001. november 06.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Az európai és a magyar rendvédelem a XIX-XX. században.*” című XV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

**64.** A Magyar Királyi Csendőrség létszámának tervezett felemelése 1918-ban.

XIII. évf. (2007) 16.sz. 113-120.p.

A szerző az Osztrák-Magyar Monarchia hadereje vezetésének az elképzeléseit tárta fel a harctevékenység lezárását követő időszakra vonatkozóan. A katonai vezetés világosan látta, hogy a háborús időszakból a békeidőszakba történő átmenet nem lesz zökkenőmentes. Az uralkodó előzetes jóváhagyásával tervet dolgoztak ki az osztrák és a magyar kormány számára mindkét csendőrség létszámának jelentős

és ideiglenes felduzzasztására, abból a célból, hogy e szervezetek alkalmassá váljanak a katonatömegek leszerelésére, illetve a korábbinál jelentősebb karhatalmi feladatok ellátására. Annak ellenére, hogy a terv kivitelezése jelentős pénzügyi forrásokat igényelt, mindkét kormány egyetértett annak kivitelezésével. Magyar részről a horvát bánnal is sikeres egyeztetés valósult meg. A történelmi események felgyorsulása nyomán azonban már nem maradt idő az előrelátó tervek megvalósítására. A vesztes háború katonai és civil tömegei elégedetlenségének a magyar rendvédelmi szervezetek valószínűleg akkor sem tudtak volna gátat szabni, ha felduzzasztott létszámmal működtek volna. A póttartalékosokkal kiegészített és az eredeti hivatásos állomány töredékével rendelkező csendőrség pedig elvesztette befolyását az események alakulása felett. Talán mégis másképp alakult volna a Kárpát-medence sorsa, ha a katonai vezetés elképzelését sikerült volna megvalósítani? Ma már kideríthetetlen, azonban az elgondolás mindenképpen érdekes színtölti az osztrák és a magyar történelem összezavarodott időszakának. A tervezet egyben bizonyítéka a korabeli szakmai vezetés magas színvonalának, előrelátásának és körültekintésének.

A tanulmány korábbi változata 2002. november 22.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A rendvédelmi szakképzés története.*” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 65. 1918 forró nyara és a Magyar Királyi Csendőrség.

XXI.évf. (2011) 24.sz. 119-125.p.

Az Osztrák-Magyar Monarchia tartalékai elfogytak az első világháború állóharcainak során. A korábbi háborúkat a gazdasági potenciál és az erőforrások háborúja váltotta fel. Ebben az egyenlőtlen küzdelemben a Magyar Királyság csak veszíthetett ugyan, azonban a háborúba sodródott ország vezetői megkísérelték a lehetetlent. Minden mozgósítható erőt a frontra irányították. Hiába. Ennek a keretben vonultak be a csendőrök is, akik kiválóan tevékenykedtek az alparancsnoki beosztásokban. A csendőrök bevonulása azonban jelentős mértékben gyengítette a testületet, amelyet csupán részlegesen tudott ellensúlyozni a póttartalékosok testülethez vezénylése. A meggyengült csendőrség pedig nem volt képes megfékezni az elkeseredett emberek éhséglázadásait. A belső rend felbomlott, amely a frontok összeomlásához vezetett. A Magyar Királyi Csendőrség helyét és szerepét vizsgálja a szerző nemzeti történelmünk ezen szomorú időszakában.

A tanulmány korábbi változata 2009. december 3.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 66. A Magyar Királyi Csendőrség és a vasútbiztonság 1917-1918.

XXI.évf. (2011) 24.sz. 126-135.p.

A szerző alkotásában a Magyar Államvasutak (MÁV) azon kétségbe esett kísérletét mutatja be, amellyel meg szeretnék volna akadályozni a szállított áruk eltulajdonítását, korabeli szóhasználatul élve dezimálását. A történelmi Magyarország területén megközelítőleg 23 000 km hosszúságú vasúti pálya volt, amelyen a személyforgalom mintegy háromnegyed részét az áruforgalomnak pedig közel négyötödét bonyolították le. Békeidőben a vasúti lopások értéke az ország területén nem érte el az évi 2 000 000 koronát. A háború során azonban ez az érték meghaladta az évi 6 000 000 koronát. A lopások elszaporodásának az oka nyilvánvalóan az élelem, illetve áruhiány volt.

A MÁV nem volt felkészülve a tömeges lopásokra. A vasútállomások, a veszteglő szerelvények területe nem volt elkerítve. Az állomások területén mindenki szabadon közlekedhetett. A szerelvények nem voltak lezárva stb. A lopások megakadályozása érdekében ezen körülmények ellenkezőjét kellett volna létrehozniuk, amit azonban a hadigazdaság viszonyai között nem vagy csak részlegesen tudtak megvalósítani. Azonban, ha a MÁV a szállítmányok technikai védelmét biztosítani tudta volna, abban az esetben is tehetetlen maradt volna a fegyveres katonák, néhol egész csapatok dezimálásával szemben.

Nehéz volt az érintett katonai szervezetekkel az egyeztetés is, hiszen a Magyar Királyi Honvédség és a népfelkelés, a Landwehr és a Landstrum, a közös hadsereg továbbá az osztrák hadügy- és a magyar honvédelmi- illetve a közös hadügyminisztérium, valamint a német haderő képviselőinek az egyeztetését is igényelte a téma rendezése.

A szállított áru megnyugtató technikai védelme a hadigazdaság viszonyai között kivihetetlen volt. Maradt tehát a másik megoldás a fegyveres őrség alkalmazása. A haderőtől azonban a kellő létszámú fegyveres nem volt elvonható. Ezért csendőri és népfelkelői erők közös alkalmazását valósították meg. Az 50%-os arányban vegyes állományú őrségek létrehozása ugyanis még nem vonta magával a Magyar Királyi Csendőrség személyi állományának olyan mérvű mérséklését, amely az alapfeladatai megvalósításának veszélyeztetését eredményezték volna. A vasúti őrségeket pedig az 50%-os népfelkelői arány még nem hígította fel oly mértékben, hogy a szállítmányok védelmét, a vasútállomások rendjének fenntartását ne tudták volna megvalósítani.

A tökéletes megoldást nyilvánvalóan az áruszállítás technikai védelmének fejlesztése és a vasúti csendőrség felállítása jelenthette volna. Ezt azonban a háborús helyzet nem tette lehetővé.

A MÁV elrendelte a szállítmánykísérői szolgálat és az állomásokon a tervfelügyelői munkakör létrehozását. Az illetéktelen személyeket kitiltották az állomások területéről. A vasutasoknak szolgálatellátásuk során jelvény viselését írták elő melyet nyilvántartottak és csupán a munkavégzés idejére adtak át az ott dolgozóknak. Az állomásokra történő belépések lehetőségét lecsökkentették. Az áruszállító vagonok ajtaját a posta által kipróbált úgynevezett drótozási módszerrel zárták. A vasúti lopások megelőzésére új találmány is született kocsizár készülék formájában.

A MÁV — a hadigazdaság körülményei között — mindent megtett a vasúti lopások mérséklése érdekében. Ezen igyekezetét a belügyi és a honvédelmi tárca is segítette őrszemélyzet biztosításával, bár csupán mérsékelt létszámú erők voltak képesek a MÁV rendelkezésére bocsátani, hiszen a frontoktól, illetve a közrend védelmétől jelentős létszámot nem vonhattak el. Összesen a Magyar Királyság területén — beleszámítva Horvátországot is — mintegy 2 000 főnyi csendőr látott el vasútőrségi szolgálatot.

A tanulmány korábbi változata 2009. december 3.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

#### 67. A császári csendőrség tiszti kara 1849-1868.

XXII.évf. (2012) 25.sz. 116-128.p.

A tiszti kar létszámváltozásaira koncentrált anyag számos táblázatot is tartalmaz. A évszám ismertetése mellett azonban a szerző bemutatja a testület szervezeti felépítését is. Mivel a rendvédelem nem tartozik a szerző kutatási területei közé, ebből fakadóan a csendőrséget a haderő integráns részének tekinti. A csendőrök személyükben katonának minősültek ugyan azonban a szervezet csak részlegesen tartozott a haderő kötelékébe, működésének felügyeltét és irányítást nem a hadügyminisztérium látta el.

A tanulmány korábbi változata 2010. december 6-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A közbiztonság közös Kárpát-medencei örökségünk.*” című XXV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

XXXI. SZAKÁLY Sándor

**68. Néhány gondolat a volt Magyar Királyi Csendőrségről.**

I.évf. (1991) 1.sz. 38-44.p.

Az 1881-ben létrehozott Magyar Királyi Csendőrség centralizált, közbiztonsági, katonailag szervezett őrtestület volt. Az 1920-as években a csendőrség kötelékében katonai alakulatokat is elrejtettek. A testület közbiztonsági és belső szolgálatot látott el. Háromféle szolgálati formát különböztettek meg: rendes szolgálatot, a felhívásra történő szolgálatot, illetve az ellenőrző szolgálatot. 1928-ban létrehozták Pécsen a Közrendészeti Akadémiát, mert a Ludovika kicsinek bizonyult, de ez 1931-ben meg is szűnt. A 1930-as években állították fel a központi nyomozóparancsnokságot. A II. világháború idején megerősödött a csendőrség, növekedett a létszáma is. A csendőrséget 1945-ben oszlatták fel, elsősorban politikai szempontok alapján.

A tanulmány korábbi változata 1990. április 24.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A magyar rendvédelmi testületek és az önkormányzati szervek kapcsolata 1848-1945.*” című I. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

**69. A két világháború közötti rendvédelmi szervek tevékenységének néhány jellemzője.**

II.évf. (1992) 3.sz. 29-34.p.

A két világháború közötti korszak tapasztalatait és vívmányait ötven évig nem hogy hasznosítani, de még említeni sem volt tanácsos. Emiatt különösen nehéz pontosan felkutatni ezen időszak rendvédelmi szervezeteit, így a tanulmány két szervezetre, a rendőrségre és a csendőrségre koncentrált. 1919-ben valamennyi testületet beolvastották a Vörös Őrségbe. A Tanácsköztársaság után azonban restauráció következett és az 1881/III.tc. a csendőrségről szóló törvény újra hatályba lépett. Ezen tc. alapján szervezték újra a csendőrséget, azonban a trianoni békediktátum miatt szükséges volt egy új törvény, az 1922/VII.tc. meghozása. A csendőrség feladata elsősorban a bűnmegelőzési célú járőrözés volt. Az idő múlásával megjelent a szakosodás, kialakult a vasúti- és vízi csendőrség, valamint a központi nyomozó szervezet. Rendkívül szigorú képzési követelmények, szilárd fegyelem erősítette a csendőrség szakmai felkészültségét. A rendőrség ezzel szemben egy lazább, civil ruhás szolgálatra épülő, főleg nyomozási tevékenységet ellátó szervezet volt, amely elsősorban a városokban működött.

A tanulmány korábbi változata 1991. november 19.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Tradíció és korszerűség.*” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

**70. A Magyar Királyi Csendőrség az első központosított magyar közbiztonsági őrtestület.**

III.évf. (1993) 4.sz. 51-58.p.

Az 1848-1849. évi magyar forradalom és szabadságharc leverése után Magyarország területén az osztrák csendőrség zsandárezredei tartották fenn a rendet egészen a kiegyezésig. A zsandárok kivonása után a vármegyék pandúri és csendbiztos intézményei nem tudták megállítani a bűnözést. TISZA Kálmán miniszterelnök 1880. november 29.-én törvényjavaslatot nyújtott be a magyar közbiztonsági intézmények újjászervezéséről. A törvényjavaslatot kisebb módosításokkal 1881/III.tc.-ként fogadták el, és hirdették ki. Ezen törvény alapján jött létre a Magyar Királyi Csendőrség, mely a belügyminiszternek és bizonyos ügyekbe a honvédelmi miniszternek lett alárendelve. Szervezetileg csendőr kerületparancsnokságra, csendőr szármegparancsnokságokra, csendőr szakasparancsnokságokra és csendőr őrsőkre tagozódott. Szigorúak voltak a felvételi követelmények és rendkívül szigorú fegyelem uralkodott a csendőrségen belül. Többek között ennek köszönhető kivételes eredményességét.

A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A dualista Magyarország rendvédelme.*” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

**71. Az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregének tábori csendőrsége (Rövid áttekintés).**

IV.évf. (1994) 5.sz. 55-58.p.

Az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregében is sor került az I. világháború idején a tábori rendészeti szolgálat megszervezésére, felállítására és alkalmazására. Feltöltését főként a közös hadseregnek, részben a Magyar Királyi Honvédségnek a személyi állományából kívánták megoldani. Béke időszakban ismerkedtek meg a feladatokkal, és vizsgáztak is belőle. Feladatuk röviden: a hadra kelt seregben és hadtápkörletben a tábori rendészeti szolgálat ellátása; segédkezés a vezérkari tiszteknek menet, elszállásolására, hírszerzésre vonatkozó ügyködéseinél, szemrevételezéseinél; karhatalmi segédkezés; futár-, küldönc-, fontosabb kísérő, valamint különleges biztonsági szolgálat. Létszámuk 2 120 fő volt, amivel gyakorlatilag nem tudták tábori rendészeti feladataikat ellátni. A világháború kitörésekor csendőrök vonultak be tábori csendőri szolgálatra, de közülük sokan megsebesültek, elesetek, s a beosztott népfelkelők által erősen felhígult az állomány.

A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Háború, forradalom, trianon*” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

**72. A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941.**

V.évf. (1995) 6.sz. 122-129.p.

Az újjászervezett csendőrség szervezetében az 1920-as években változás állt be, a korábbi tagozódást új váltotta fel. A legkisebb egység továbbra is az őrs maradt, ez lehetett gyalog, lovas és vegyes őrs. A csendőrség magasabb szintű szervezetei a járások, a szakaszok, a szármegparancsnokságok, majd legfelsőbb szintként a kerületek voltak. A területi visszacsatolásokig Magyarországon hét, utána kilenc kerületi parancsnokság működött. Az őrsökön végzett közbiztonsági járőrszolgálat mellett a csendőrség büntetői nyomozói munkát is végzett. Rendkívül nagy figyelmet fordítottak a képzésre, úgy elméleti, mint gyakorlati szinten. A csendőrség tagjainak életét szigorú előírások szabályozták. Laktanyai körletekben helyezték el őket, ettől csak a családtagok esetében tértek el, bár azok jelentős része is az őrsi laktanyában lakott. Szigorúan tilos volt bármit is elfogadniuk magánszemélyektől, az esetleges jutalmazásra szánt összeget a csendőrség jutalmazási és segélyezési alapjába lehetett befizetni.

A tanulmány korábbi változata 1994. októberében hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme.*” című VI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

### 73. Akik a Magyar Királyi Csendőrséget – 1938 és 1945 között – vezették.

XXI.évf. (2011) 24.sz. 136-153.p.

A szerző évtizedek óta művelt kutatási témája a két világháború közötti magyar katonai elit. Alkotó munkájának eredményei tették lehetővé a magyar katonai elithez fűződő, pártállami indíttatású téveszmék megcáfolását (a tisztek arisztokraták, műveletlenek és dorbézolók voltak stb.). Tanulmányából egyértelműen kitűnik, hogy a vizsgált időszakban a Magyar Királyi Csendőrség felső vezetői kétség kívül a magyar katonatiszti kar részét alkották. Olyan kimagasló műveltséggel és szakmai tudással, valamint példamutató jellemvonásokkal rendelkeztek, amelyet a harmadik évezred magyar rendvédelmi testületeinek a vezető rétege még nem ért utol.

A tanulmány korábbi változata 2009. december 3.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

### XXXII. SZELEI József

Kutatási területe a Magyar Királyi Csendőrség története.

#### 74. Katonából csendőr, csendőrből járőrvezető.

VII.évf. (1997) 8.sz. 103-104.p.

Az 1930-as években egyre több katonai alakulatot rejtettek fedőnév alatt a szabad fegyverkezés tilalma miatt. A fedő intézmények egyike volt a Magyar Királyi Rendőr Újonc Iskola. Ide vonult be SZELEI József 1937. október 1.-jén katonai szolgálatára. A tanulmányban élményeit rögzítette, ahogy a kiképzés után előbb Kárpátalja visszafoglalásában vett részt, majd a csendőrséghez átszerveelve nyomozószolgálatot látott el. Figyelemre méltó, hogy a nyomozás során már akkor is a kriminalisztika alapelveire építve dolgoztak.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.*” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

### XXXIII. SZÜCS János

Kutatási területe a Magyar Királyi Csendőrség története.

#### 75. A francia csendőrség helye, feladatai napjainkban.

IX.évf. (1999) 10.sz. 189-191.p.

A jelenlegi Francia Nemzeti Csendőrség 1791 óta létezik. A csendőr kerületek megfelelnek az adminisztratív tagozódásnak. A csendőrség legfőbb parancsnoka a francia köztársasági elnök. A szervezetnek alapvetően két funkciója van: honvédelmi, valamint rendvédelmi. A csendőrség feladatai közül a leglényegesebb a közrendvédelem. Ezen felül hatáskörét gyarapítják még a vízrendészeti, és a közlekedésrendészeti teendők is. Speciális feladatokat látnak el a barlangász csendőrök, a hegyi mentő csendőrök, a légierő csendőrök és a légiszállító csendőrök. A testület szervezetének különleges részét alkotja a biztonsági és különleges bevetési elit alakulat, amely a csendőrségi kommandóból, csendőrségi ejtőernyős századból és a csendőrség elnöki biztonsgági csoportból áll. A csendőrséghez tartozik még a Mobil Csendőrség és a Köztársasági Gárda is, amelyek a katonai és külföldi személyek védelmét látják el.

A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22.-én hangzott el Budapesten A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre*” című XI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

### XXXIV. TAMÁSKA Endre ✕ (✚ 2010)

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a Magyar Királyi Csendőrség története.

#### 76. Egy csendőr őrs országos tekintélye.

IX.évf. (1999) 10.sz. 12-18.p.

A maga nemében érdekes tanulmányból ismerhető meg, milyen jelentős szerepet képes betölteni egy csendőr őrs. A szovjetek ejtőernyős partizán egységeket dobtak le hazánk területére, a lengyeleknél is nagy tömegekben gyülekeztek már a partizánok, rajtaütöttek a német őslakosságon, lemészárolták a legénységet és a lengyeleket is gyilkolták. Az esetleges szovjet partizánbetörés megakadályozására lépett fel egy határmenti magyar csendőr őrs, melynek nyomán lezárták a magyar határ frekventált részeit. Ezen akció részletei ismerhetjük meg a szerző tanulmányából, aki személyesen vezette a határlezárás korabeli műveletét.

A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „*A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre*” című XI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

### XXXV. VARRÓ István Tamás ✕ ✕

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola doktorandusza. Kutatási területe a XIX-XX. századi magyar pénzügyőrség története.

#### 77. Rádió közvetítés az ungvári csendőr iskolából.

„Székely fiúkból nevelik a magyar csendőröket” közvetítés az ungvári csendőr iskolából.

XII.évf. (2007) 15.sz. 212-219.p.

A forrásközlemény értékes információkat nyújt a Magyar Királyi Csendőrségről. Még fontosabb talán azon információ, amely bepillantást enged ama szemléletmódba, amellyel az illetékesek a legfontosabb korabeli magyar rendvédelmi testülettel foglalkoztak. A szerző ugyan csupán érintőlegesen tér ki a Magyar Rádió műsorszerkesztő mechanizmusára, mégis érdekes adatokat tudhat meg az olvasó a Magyar Rádió működéséről. A legfontosabb információ azonban a publikált anyag szellemiségében rejlik. Nevezetesen a műsorszerkesztők célja nem a tömeghangulat kiszolgálása, a nyereség hajszolása volt, hanem tudományos népszerűsítő stílusban igyekeztek egzakt ismereteket nyújtani a hallgatóságnak. A Magyar Királyi Csendőrségről szóló műsor meghallgatása nyomán a rádióműsor élvezőinek nem csupán az általános intelligenciaszintje gyarapodhatott a csendőr szervezettípus európai történetére vonatkozóan (ezzel napjaink magyar értelmiségének többsége sincs tisztában), hanem a hallgatók a Magyar Királyi Csendőrség tevékenységéről, a közigazgatásban betöltött

szerepéről is többet tudtak, mint amit a műsor sugárzását megelőzően ismertek. Úgy tűnik a Magyar Rádió értékeit igyekezett közvetíteni a hallgatóinak, a szerkesztés vezérelvét valószínűsíthetően nem a profit és nem a népszerűség képezte.

A tanulmány korábbi változata 2001. november 06.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „Az európai és a magyar rendvédelem a XIX-XX. században.” című XV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

**78. Hatvan éves a Magyar Királyi Csendőrség.**  
XIII.évf. (2007) 16.sz. 140-146.p.

A forrásközlemény értékes információkat nyújt a Magyar Királyi Csendőrségről. Még fontosabb talán azon információ, amely bepillantást enged azon szemléletmódba, amellyel az illetékesek a legfontosabb korabeli magyar rendvédelmi testülettel foglalkoztak. A szerző ugyan csupán érintőlegesen tér ki a Magyar Rádió műsorszerkesztő mechanizmusára, mégis érdekes adatokat tudhat meg az olvasó a Magyar Rádió működéséről. A legfontosabb információ azonban a publikált anyag szellemiségében rejlik. Nevezetesen a műsorszerkesztők célja nem a tömeghangulat kiszolgálása, a nyereség hajszolása volt, hanem tudományos népszerűsítő stílusban igyekeztek egzakt ismereteket nyújtani a hallgatóságának. A Magyar Királyi Csendőrségről szóló műsor meghallgatása nyomán a rádióműsor élvezőinek nem csupán az általános intelligenciaszintje gyarapodhatott a csendőr szervezettípus európai történetére vonatkozóan (ezzel napjaink magyar értelmiségének többsége sincs tisztában), hanem a hallgatók a Magyar Királyi Csendőrség tevékenységéről, a közigazgatásban betöltött szerepéről is többet tudtak, mint amit a műsor sugárzását megelőzően ismertek. Úgy tűnik a Magyar Rádió értékeit igyekezett közvetíteni a hallgatóinak, a szerkesztés vezérelvét valószínűsíthetően nem a profit és nem a népszerűség képezte

A tanulmány korábbi változata 2002. november 12.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „Rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

XXXVI. VEDŐ Attila ☞ ✖  
XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 170-184.p.

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a XIX-XX. századi magyar államhatár és a Magyar Királyi Csendőrség története.

**79. A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején.**

A szerző tanulmányában érdekes témával foglalkozik. Napjainkban általánosan elfogadottnak tekinthető szakmai körökben az a liberális indíttatású téveszme, mely szerint a haderő csapatait felhasználni a rend fenntartása érdekében bűnös cselekedet. Ezt azonban nem mindig gondolták így a Kárpát-medencében. Az alkotmányos monarchia rendszerében működő Magyar Királyságban a dualizmus időszakában a nemzeti liberálisok nem találtak kivétnevelőt abban, hogy a haderő csapatai szükség esetén részt vegyenek a közrend helyreállításában. A haderő csapatainak ilyen jellegű alkalmazásának természetesen voltak feltételei és szabályai, amelyek a visszaélések megakadályozását, a lehető leghumánusabb kivitelezést voltak biztosítani. A szerző e szabályozások fejlődését mutatja be művében.

A tanulmány korábbi változata 2014. február 21.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatnak „A kivételes hatalom és a közbiztonság.” című XIV. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

**80. A Francia Nemzeti Csendőrség a két világháború között.**  
XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p.

A szerző a csendőrség mint rendvédelmi testület típus anyaszerzetének, a francia csendőrségnek a fejlődését mutatja be a két világháború között. Az alkotó dolgozatának kezdetén a francia csendőrség történetét vázolta fel a kezdetektől az I. világháborúig. Erre alapozva a két világháború közötti időszakban számba veszi mindazon szervezeti és működési változtatásokat, amelyek hozzájárultak a testület modernizációjához. E fejlesztéseket azonban nem csupán szűk szakmai szempontok szerint mutatja be, hanem a vizsgált időszak társadalmi változásaiból vezeti le a testület módosításait. Összességében a testületet kiváló hatékonysággal működő, eredményes szervezetként értékeli a szerző.

A tanulmány korábbi változata 2013. február 15.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatnak „A XIX-Xx. századi európai és magyarországi csendőrségek.” című XIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

XXXVII. ZACHAR József ☞ ✖ ✨ ✨ ✨ ✨ ✨ (☞ 2010)

Az MTA doktora. A Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság örökös tagja. Kutatási területe a Habsburg-birodalom fegyveres testületei.

**81. Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből 1849-1918.**  
VII.évf. (1997) 8.sz. 105-109.p.

Ferenc József trónra kerülése után a HABSBERG-birodalom kemény, központosított politikát követett. Mindemellett lehetőséget kellett biztosítani a feudális korlátok lebontására és a kapitalista fejlődés biztosítására. Ez megkövetelte egy új összbirodalmi biztonsági fegyveres erő megeremtését is. Alexander BACH indítványára alapján az uralkodó elrendelte a birodalmi csendőrség felállítását. Komoly akadályt jelentett azonban a magyarok passzív ellenállása, majd a vesztes itáliai és porosz háború. Ezen események kényszerítették az uralkodót a magyarokkal történő kiegyezésre. Ezek után az császári csendőrség kivonult Magyarországról, azonban a testület az örökös tartományokban eredeti formájában a világháború végéig fennmaradt.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági örtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

XXXVIII. ZEIDLER Sándor ☞ ✖ ✨ ✨ ✨ ✨ ✨

A rendvédelem-történet magistere. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság elnökségi tagja. Magyar Numizmatikai Társaság tagja. Az Európai Hagyományörző Egyesületek Szövetségének a tagja. Az archontologia, falleriszтика, heraldika, insigniológia, vexillológia, numizmatika, ikonográfia történelmi segédtudományoknak a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre alkalmazott változatát műveli, munkásságában az általa gondozott szakterület szakértője. Kutatási területe a magyar rendvédelmi testületek XIX-XX. századi egyenruha és rangrendszere, valamint a magyar kitüntetések.



## 82. A Magyar Királyi Csendőrség rendfokozati rendszere és jelvényei.

VII.évf. (1997) 8.sz. 110-112.p.

Az 1881/III.tc. által létrehozott csendőrség katonailag szervezett őrtestületként működött, ezért rendfokozati jelei a honvédséghez hasonlóak voltak. A tisztikar rendfokozatai lényegében megegyeztek a honvéd tisztekével, a legénységé azonban módosult. A háború következtében a rendfokozatok felhígultak. Emiatt a KÁROLYI-kormány új rendfokozati rendszert léptetett életbe, amely a csendőrség feloszlásáig fennmaradt. A tanulmány tartalmazza a rendfokozatok pontos leírását, a különböző ruházaton viselt egyéb jelzéseket.

A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig.” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.

## XXXIX. ZÉTÉNYI Zsolt

Az állam- és jogtudomány egyetemi doktora. A BAJCSY-ZSILINSZKY Társaság főtitkára, Nemzeti Jogvédő Alapítvány kuratóriumának Elnöke, Magyar Konzervatív Alapítvány kuratóriumának elnöke. 1990-1994 országgyűlési képviselő. Kutatási területe a Magyar Királyi Csendőrség.

## 83 A Magyar Királyi Csendőrség és a csendőrök jogállása 1945-ben és azután.

(Egy elfelejtett szervezet és jelmondat: „Híven, becsülettel, vitézül!”)

XXI.évf. (2011) 24.sz. 154-165.p.

A szerző a Magyar Királyi Csendőrség eredetének és működésének rövid ismertetése nyomán mutatja be a testület tagjait sújtó 1945 után keletkezett jogszabályokat. A szerző nem titkolja azon véleményét, hogy ezek a jogszabályok antihumánusak és diszkriminatívak. Az alkotó azon álláspontjának ad hangot, hogy politikai célok érdekében, a szovjet megszállók akaratából számolták fel a testületet ürügyül használva a magyar zsidóság deportálásában való részvételét. Az alkotó annak a meggyőződésének is hangot ad, mely szerint a meghurcolt csendőrök rehabilitációjának feltételeit nélkülözi a jelenleg hatályos magyar jog. Ezen feltételek létrehozását szükségesnek tartja és egyben jelzi azt is, hogy milyen szabályozással lehetne a rehabilitációt elősegíteni.

A tanulmány korábbi változata 2009. december 3.-án hangzott el Budapesten, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia sorozatnak „Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005.” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.